

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
BAKANLAR KURULU / PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU SUNUMU

Ekim - Kasım 2006

Sunum Planı

✓ Enflasyon

→ 2006 Ocak – Temmuz

→ 2006 Ağustos – Eylül

→ Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

→ Görünüm

✓ Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

Kur Rejimi – Kur Politikası

✓ Büyüme

✓ İstihdam

✓ Cari Açık

Enflasyon

Enflasyon

✓ Son 4 yılda enflasyon ile mücadelede önemli mesafeler alınmıştır.

→ Enflasyon, 2002 yılı başındaki % 70'li seviyelerden tek haneli seviyelere gerilemiştir.

→ 2005 yılında son otuz beş yılın en düşük yıl sonu enflasyon rakamına ulaşılmıştır.

✓ Ancak fiyat istikrarı henüz sağlanmış değildir.

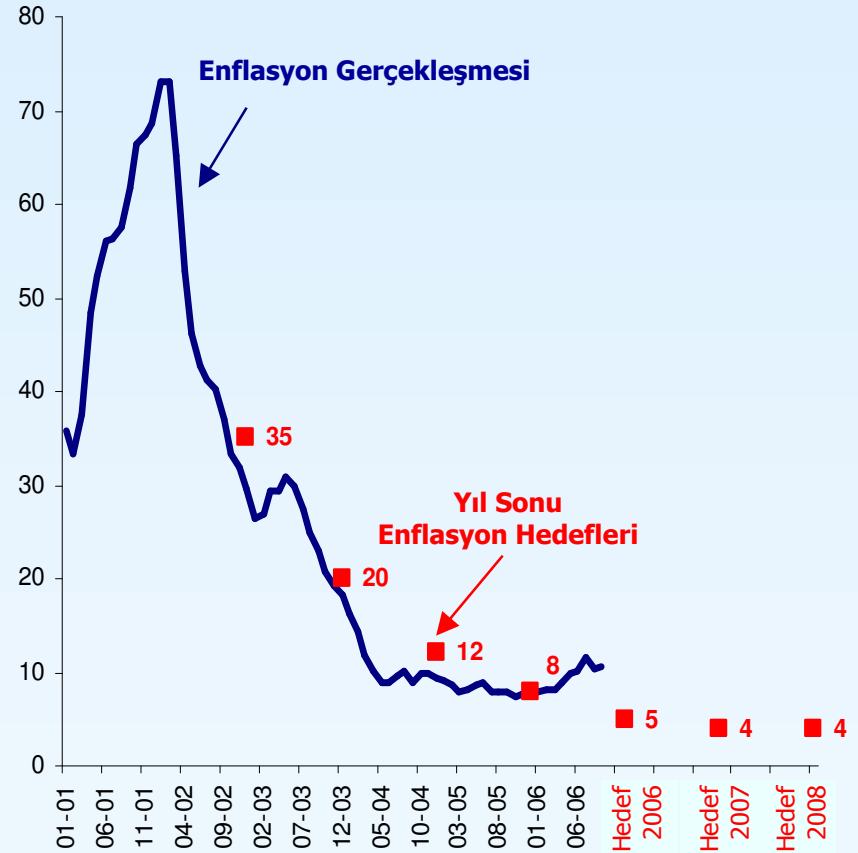
→ Fiyat istikrarının sağlanması ve sürdürülmesi görevi Merkez Bankasına tarihsel bir misyon ve sorumluluk yüklemektedir.

→ Enflasyona karşı yürüttüğümüz kararlı mücadele devam etmektedir ve edecektir.

→ Bu mücadele sürecinin uzun ve zorlu bir süreç olduğu unutulmamalıdır.

➤ *2006 yılı enflasyon gelişmeleri bu durumu teyit eder niteliktedir.*

Enflasyon ve Yıl Sonu Hedefleri- TÜFE
(Yüzde, Ocak 2001 – Eylül 2006)

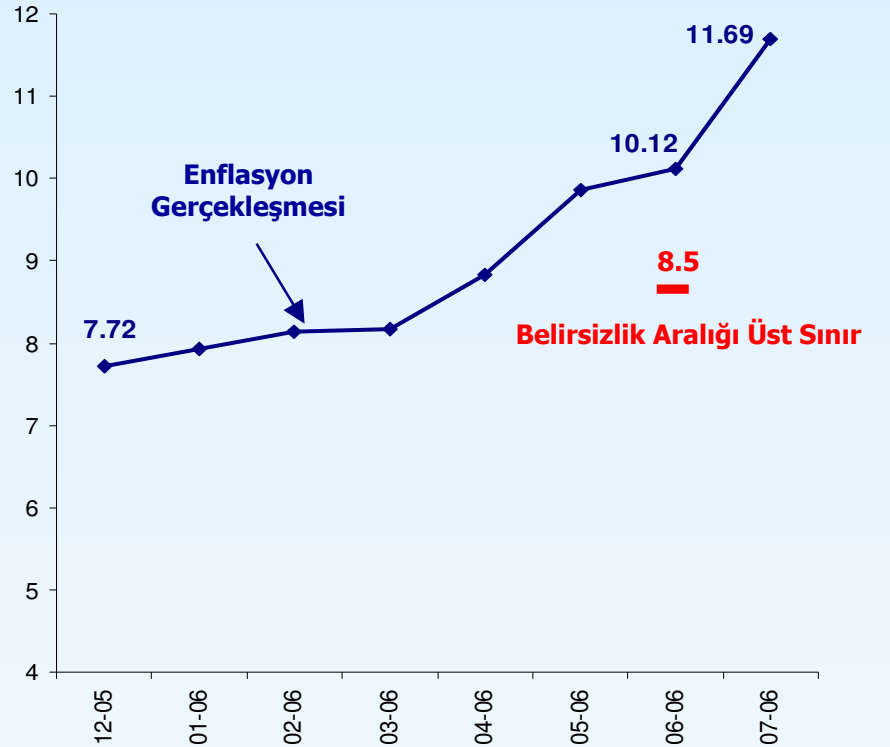
Enflasyon; Ocak-Temmuz 2006

✓ 2006 yılının ilk yedi ayında enflasyonda yükselme eğilimi görülmüştür.

→ 2006 yılı Haziran ayı itibarıyla yıllık enflasyon % 10,12 düzeyinde gerçekleşerek yıl sonu enflasyon hedefiyle uyumlu patikaya ilişkin belirsizlik aralığının üst sınırı olan % 8,5'i aşmıştır.

→ Temmuz ayı itibarıyla ise yıllık enflasyon % 11,69 düzeyine çıkmıştır.

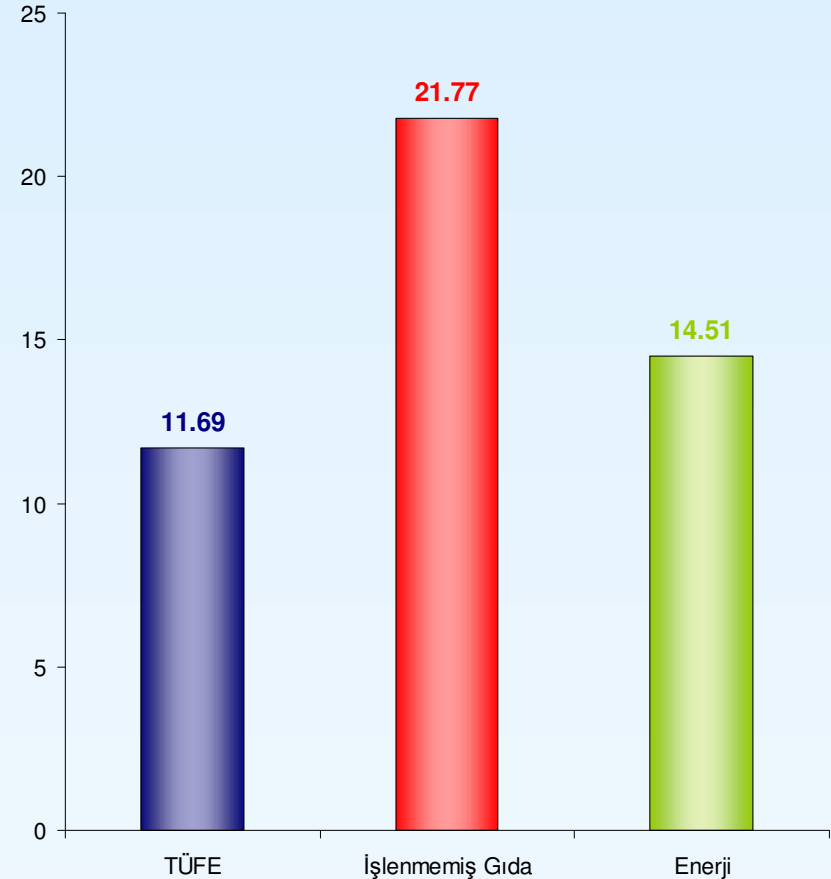
2006 Yılı TÜFE Gerçekleşmeleri ve Yıl Sonu Enflasyon Hedefi ile Tutarlı Patika (Yıllık Yüzde Değişim, Aralık 2005-Temmuz 2006)

Enflasyon; Ocak-Temmuz 2006

- ✓ 2006 yılının ilk yedi ayında görülen yükseliş eğiliminde temel olarak mevsimsel koşullar ve dışsal unsurlar etkili olmuştur.
- ✓ İşlenmemiş gıda fiyatları olumsuz hava koşulları nedeniyle 2005 yılının son aylarından itibaren yükselmeye başlamış, Temmuz 2006 itibarıyla yıllık artış oranı % 21,77 olmuştur.
- ✓ Ağırlıklı olarak uluslararası piyasalardaki gelişmelerin etkili olduğu Mayıs-Haziran döneminde yaşanan dalgalanma sonucu Türk parasının değer kaybetmesi, döviz cinsinden fiyatlanan mallar ile ithal malların fiyatlarında artışlara neden olmuştur.
 - Türk parasındaki değer kaybının Mayıs-Haziran döneminde enflasyonu artırıcı etkisi 1,5 puana ulaşmıştır.
- ✓ Ham petrol fiyatlarının artması ve Türk parasının değer kaybı ile birlikte enerji fiyatları yükselmiş, Temmuz ayı sonunda bu kalemdeki yıllık artış oranı % 14,51 seviyesinde gerçekleşmiştir.

TÜFE, İşlenmemiş Gıda ve Enerji Fiyatları
(Yıllık Yüzde Değişim, Temmuz 2006)

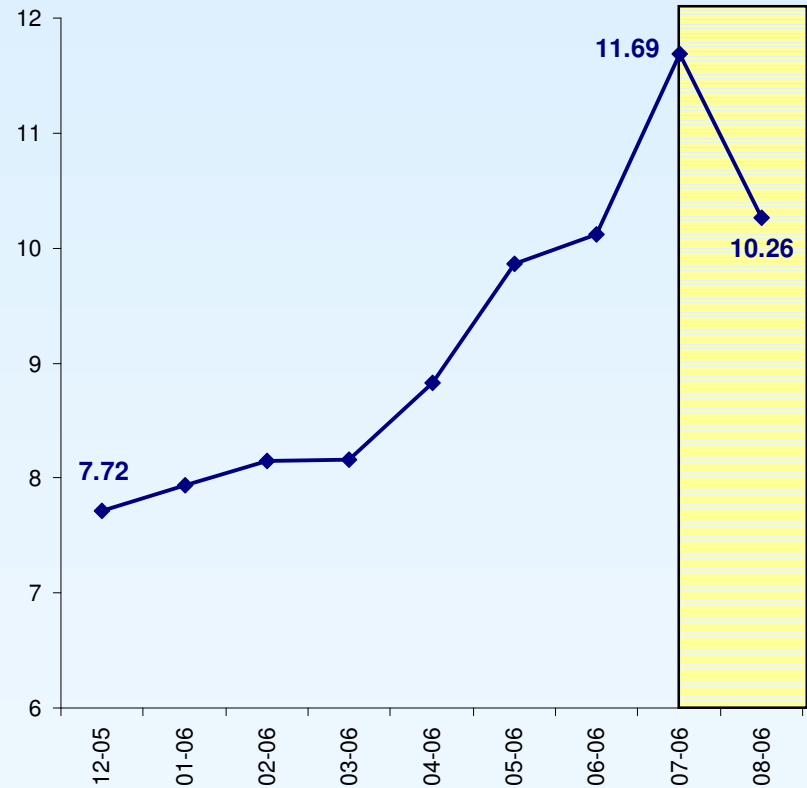

Enflasyon; Ağustos 2006

✓ Ağustos ayında enflasyon, aylık bazda % 0,44 oranında gerileyerek yıllık bazda % 10,26 seviyesinde gerçekleşmiştir.

✓ Bu düşüşte mevsimsellik kaynaklı olarak gıda ve alkolsüz içecekler, giyim ve ayakkabı gruplarındaki düşüşler ile alkollü içecekler ve tütün grubunda baz etkisinin ortadan kalkması etkili olmuştur.

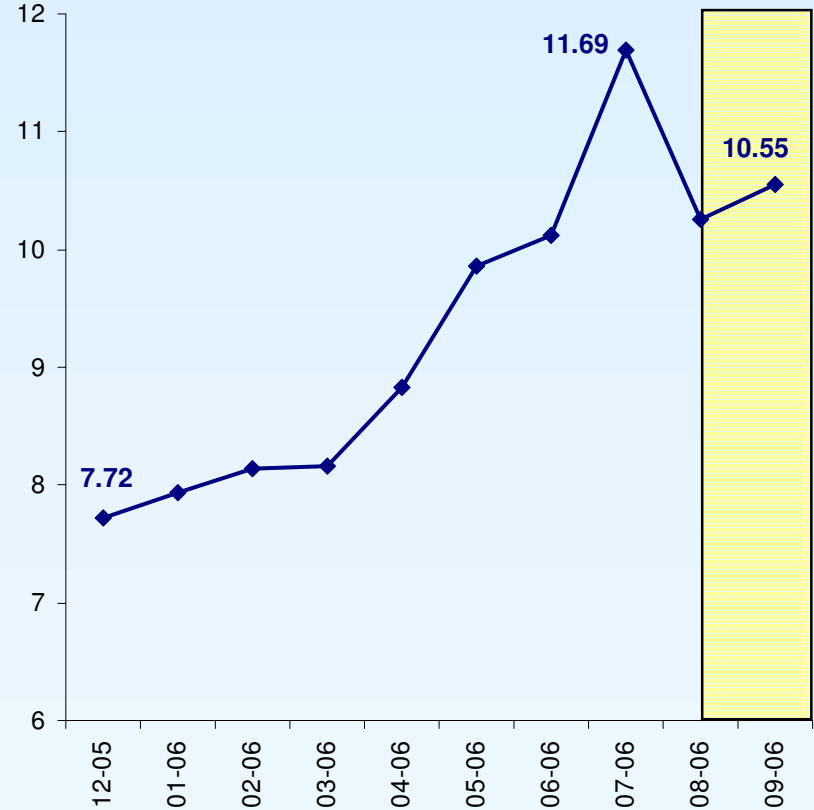
2006 Yılı TÜFE Gerçekleşmeleri
(Yıllık Yüzde Değişim, Aralık 2005-Ağustos 2006)

Enflasyon; Eylül 2006

- ✓ Eylül ayında ise enflasyon % 1,29 oranında artarak yıllık bazda % 10,55 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- ✓ İlk 9 ayda birikimli olarak ulaşılan rakam % 6,65'dir.
- ✓ Eylül ayındaki artışta mevsimsel ürünlerdeki yüksek oranlı fiyat artışları etkili olmuştur.
- ✓ Eylül ayı enflasyonuna Ramazan ayı, yeni eğitim ve öğretim yılının başlaması ve döviz kurunun gecikmeli etkileri olumsuz bir etki yaparken, enerji ve altın fiyatlarındaki azalış olumlu yönde bir etkide bulunmuştur.

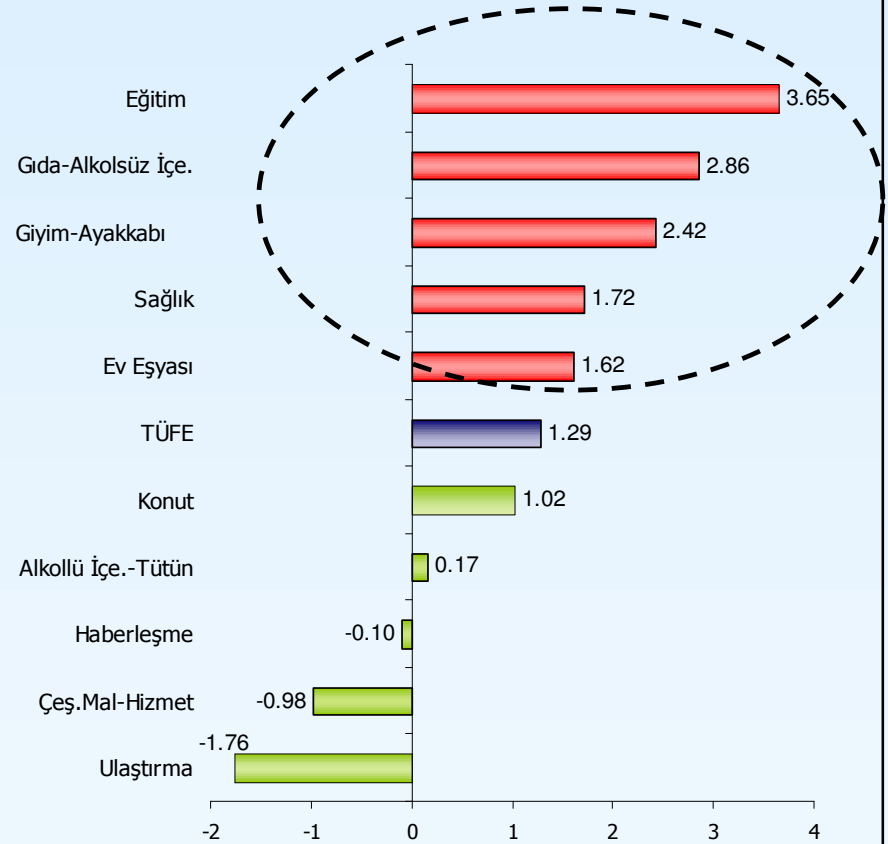
2006 Yılı TÜFE Gerçekleşmeleri
(Yıllık Yüzde Değişim, Aralık 2005-Eylül 2006)

Enflasyon; Eylül 2006

- ✓ Ramazan ayının Eylül ayı enflasyonuna 0,2 puan artırıcı etkisi olmuştur.
- ✓ Eğitim grubu fiyatları mevsimsellik kaynaklı etkilerle aylık bazda % 3,65 oranında artmıştır. Alt kalemler içinde en yüksek artıştır.
- ✓ Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatlarındaki aylık % 2,86 düzeyinde artış son dört yılın en yüksek Eylül ayı artışıdır.
 - İşlenmemiş gıda fiyatlarında aylık artış % 4,92'ye yükselmiştir.
- ✓ Giyim ve ayakkabı grubu fiyatlarında yeni sezon nedeni ile aylık % 2,42 oranında artış gerçekleşmiştir.
- ✓ Sağlık ve ev eşyası grubu fiyatları, döviz kurunun gecikmeli etkileri sonucu sırasıyla aylık bazda % 1,72 ve % 1,62 düzeyinde artmıştır.

Eylül Ayı Enflasyonunu Etkileyen Seçilmiş Alt Kalemler ***(Aylık Yüzde Değişim, Eylül 2006)***

Enflasyon; Eylül 2006

✓ Konut grubu fiyatları aylık % 1,02 oranında artmıştır. Bu artışta kiralardaki yükselişler belirleyici olmuştur.

→ Kiralarda % 2,38 olarak gerçekleşen aylık artış sonucu yıllık artış % 20 seviyesinde seyretmeye devam etmiştir.

✓ Ulaştırma grubu fiyatlarında aylık % 1,76 oranında düşüş gerçekleşmiştir.

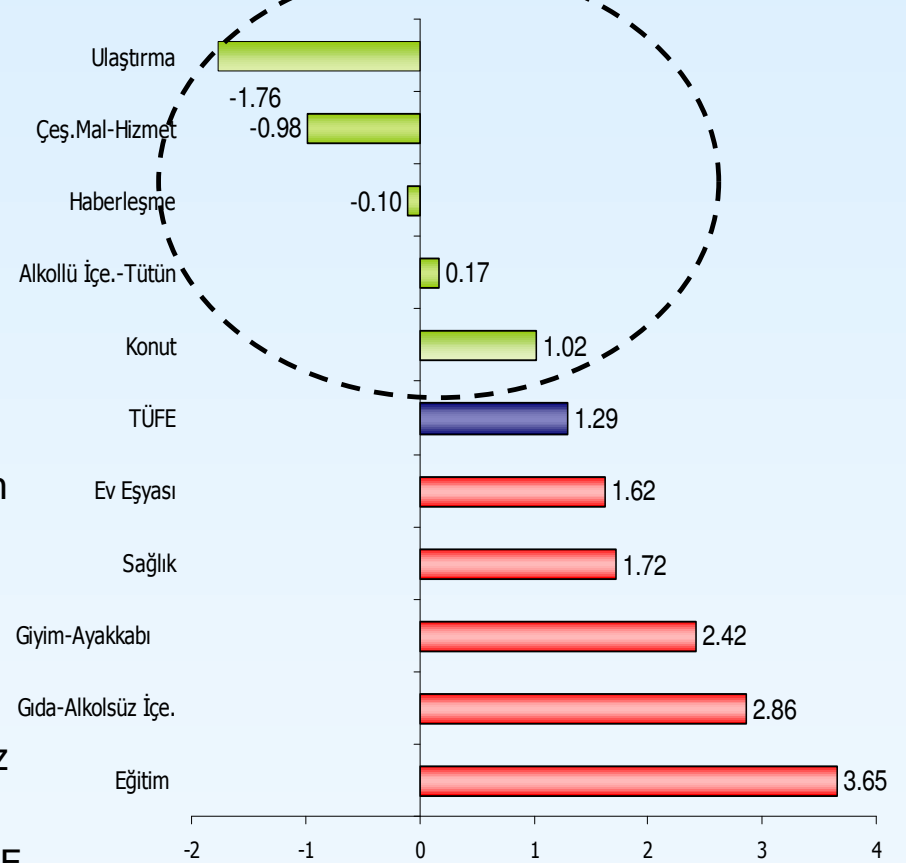
→ Bu düşüşte petrol fiyatlarında son dönemde görülen azalış önemli rol oynamıştır.

✓ Çeşitli mal ve hizmetler grubu fiyatlarında aylık % 0,98'lik bir düşüş gözlenmiştir. Bu düşüşte altın fiyatlarındaki gerileme etkili olmuştur.

✓ Haberleşme grubu fiyatlarında aylık % 0,10 oranında sınırlı bir düşüş olmuştur.

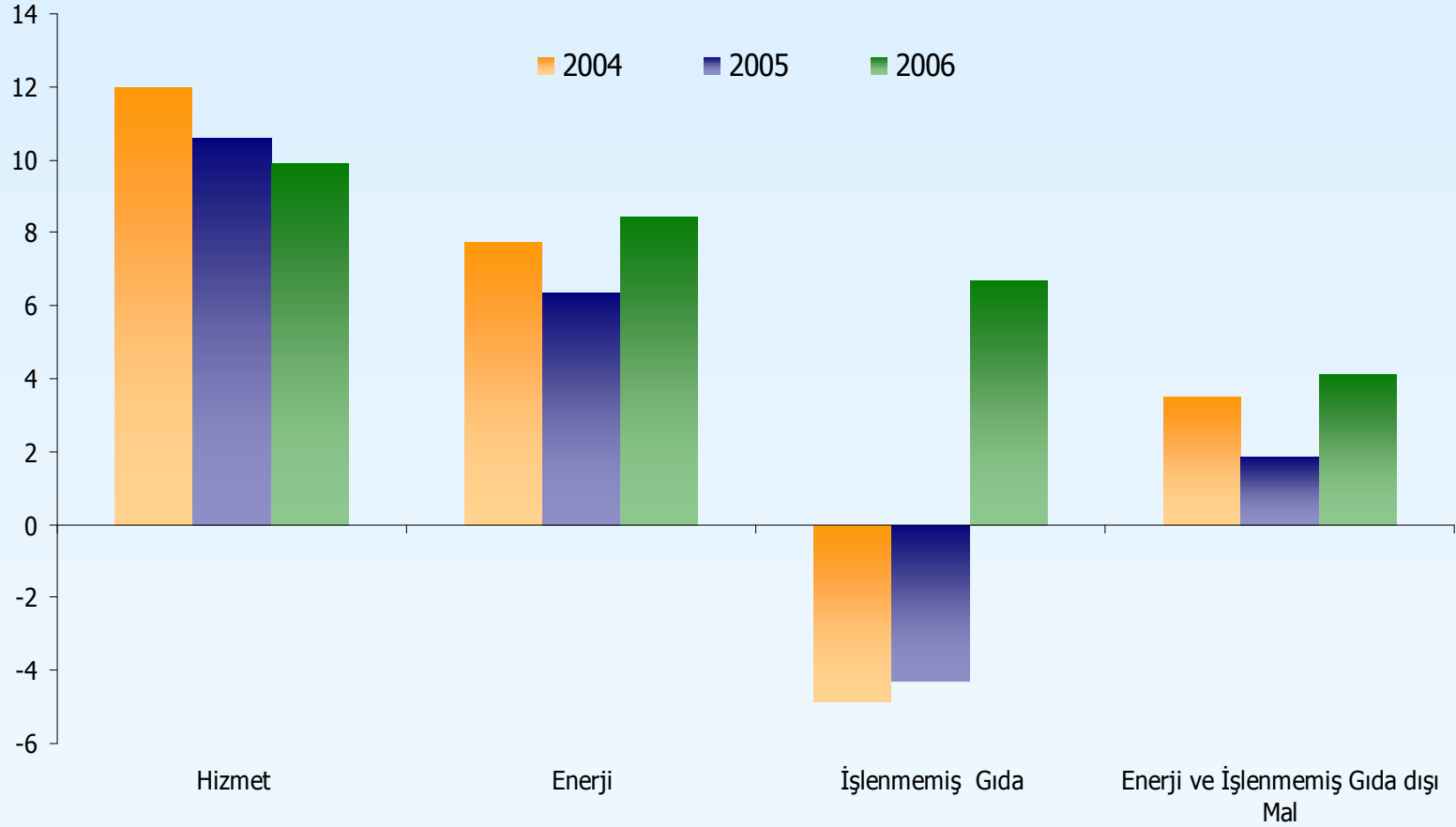
✓ Alkollü içecekler ve tütün grubu fiyatlarında baz etkisinin ortadan kalkması ile birlikte bu grupta gözlenen aylık % 0,17'lik ılımlı artış, Eylül ayı TÜFE artışına nispeten olumlu katkı yapmıştır.

Eylül Ayı Enflasyonunu Etkileyen Seçilmiş Alt Kalemler (Aylık Yüzde Değişim, Eylül 2006)

Enflasyon

Gruplar İtibarıyla İlk Dokuz Ay Enflasyonu
(Birikimli Yüzde Değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

✓ Merkez Bankasının temel politika aracı kısa vadeli faiz oranlarıdır.

→ Faiz kararlarında sadece enflasyon hedefleri gözetilmektedir.

→ Tüm gelişmelere orta vadeli bir perspektif içerisinde bakılmakta ve enflasyonu etkilemesi olası temel eğilimler ve kalıcı etkiler dikkate alınmaktadır.

2006 yılındaki faiz kararları; nedenleri ve etkileri.

✓ Ocak-Temmuz döneminde enflasyonun yükselmesi;

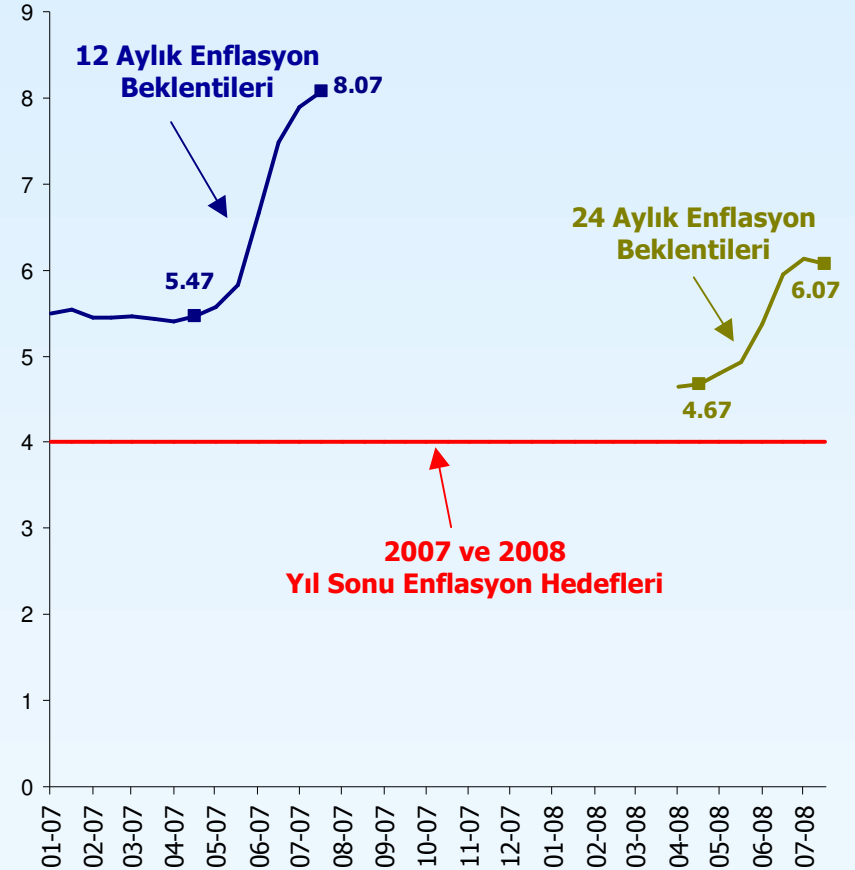
→ Özellikle Nisan-Mayıs aylarında enflasyonun beklentilerin çok üzerinde çıkması

✓ Finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar,

✓ İç ve dış gelişmelerin yarattığı belirsizlik algılamaları

nedeniyle enflasyon beklentilerinin Nisan-Temmuz döneminde bozulduğu ve enflasyon hedeflerinden uzaklaştığı görülmüştür.

Yıl Sonu Enflasyon Hedefleri ve 12 ve 24 Aylık Enflasyon Beklentileri (Yüzde, Ocak 2007-Temmuz 2008)

Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

✓ Bu bozulmanın enflasyonu etkileme ve kalıcı olma olasılığının ortaya çıkması üzerine Para Politikası Kurulu, programlı ve program dışı toplantıları sonrasında;

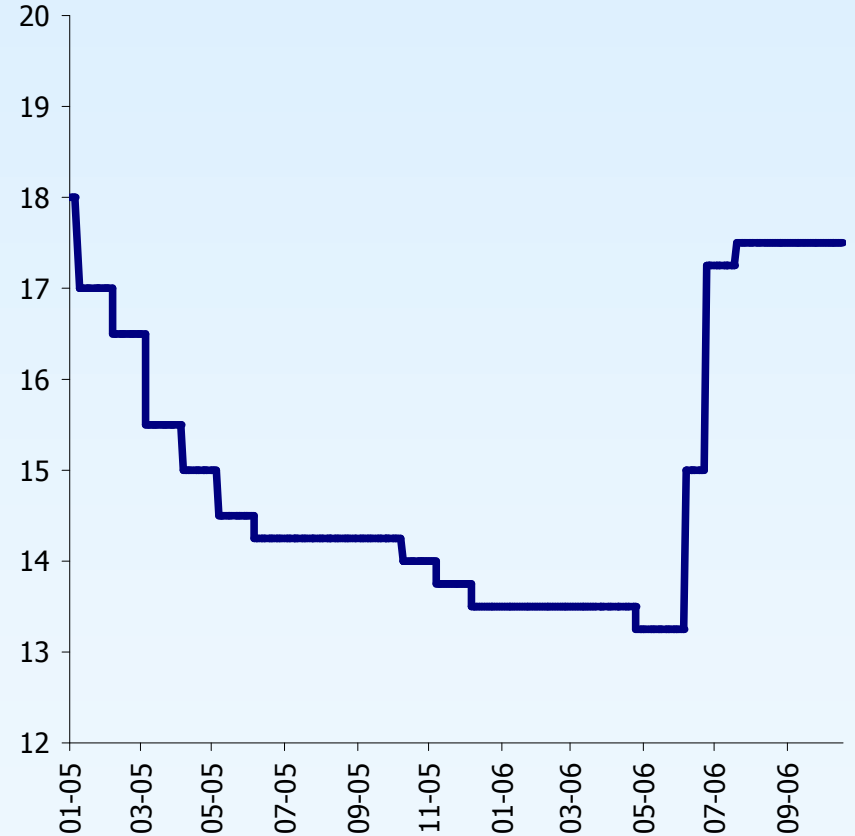
→ Hem enflasyondaki hem de orta ve uzun vadeli enflasyon beklentilerindeki bu bozulmanın durdurulması,

→ Orta vadeli hedeflerin ulaşılabilir kılınması,

amacı ile temel politika aracı olan kısa vadeli faiz oranlarını etkin bir biçimde kullanarak güçlü bir parasal sıkılaştırmaya gitmiştir.

✓ Kısa vadeli faiz oranları Haziran-Temmuz döneminde 425 baz puan artırılarak % 17,50 seviyesine çıkarılmıştır.

TCMB Gecelik Borç Alma Faiz Oranları
(Basit, Yüzde, Ocak 2005-Ekim 2006)

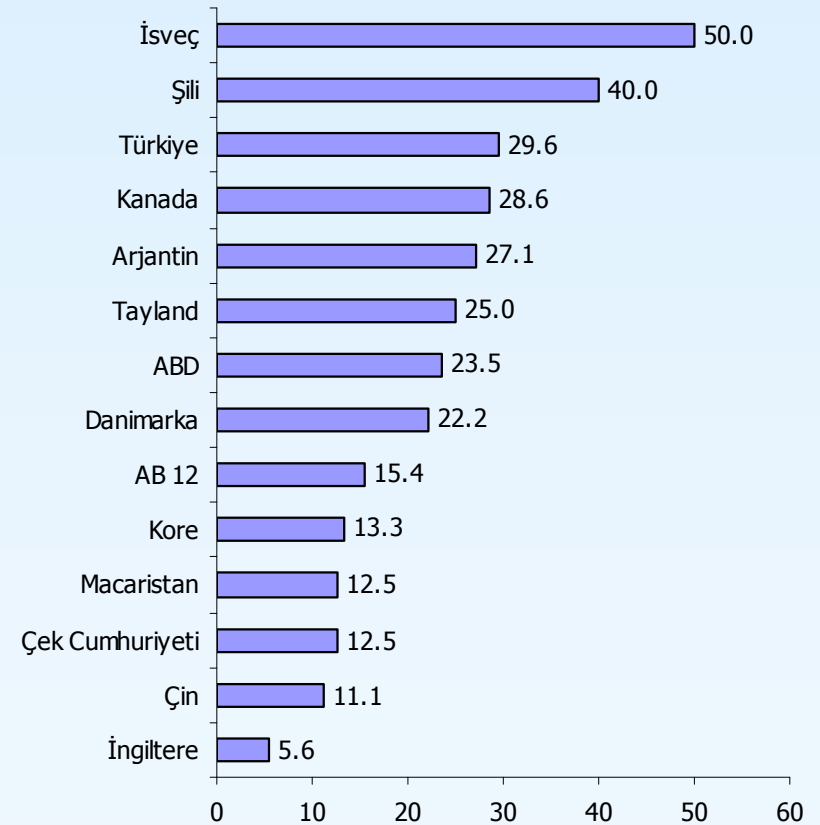

Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

✓ Benzer şekilde tüm dünyada merkez bankaları; enflasyonist risklerin arttığı, mali piyasalarda aşırı oynaklıkların görüldüğü dönemlerde, bu gelişmelerin orta vadede enflasyon üzerindeki etkisine politika faiz oranlarını güçlü bir biçimde artırarak tepki vermektedir.

→ Dünyada enflasyonist eğilimlerin başladığı 2004 yılından bugüne merkez bankaları, bu eğilimlerin önüne geçebilmek için kısa vadeli faiz oranlarını önemli ölçüde artırmışlardır.

Merkez Bankası Politika Faizlerindeki Değişiklikler – Seçilmiş Ülkeler
(Yüzde Değişim, Aralık 2005-Temmuz 2006)

Enflasyon ve Para Politikası Tepkisi

- ✓ Güçlü parasal sıkılaştırma sonrasında
 - Mali piyasalardaki oynaklıklar kademeli olarak azalmış,
 - Orta ve uzun vadeli enflasyon beklentilerinde kısmi bir iyileşme gözlenmiştir.
- ✓ Tüm bunlara ek olarak Ağustos - Ekim döneminde;
 - Uluslararası likidite koşullarının ılımlı seyretmesi,
 - Enflasyonun geçmiş aylara göre daha olumlu bir görünüm sergilemesi neticesinde

Para Politikası Kurulu, politika faiz oranlarını değiştirmeyerek % 17,50 seviyesinde sabit tutmaya karar vermiştir.

- ✓ Alınan faiz kararlarının ekonomik aktivite ve enflasyon üzerindeki etkisi ilerleyen dönemlerde daha kuvvetli bir biçimde hissedilecektir.

2006 Yılı TCMB Gecelik Borç Alma Faiz Oranları
(Basit, Yüzde)

23 Ocak 2006	13,50
23 Şubat 2006	13,50
23 Mart 2006	13,50
27 Nisan 2006	13,25
25 Mayıs 2006	13,25
7 Haziran 2006	15,00
20 Haziran 2006	15,00
25 Haziran 2006	17,25
20 Temmuz 2006	17,50
24 Ağustos 2006	17,50
26 Eylül 2006	17,50
19 Ekim 2006	17,50

Enflasyon – Görünüm

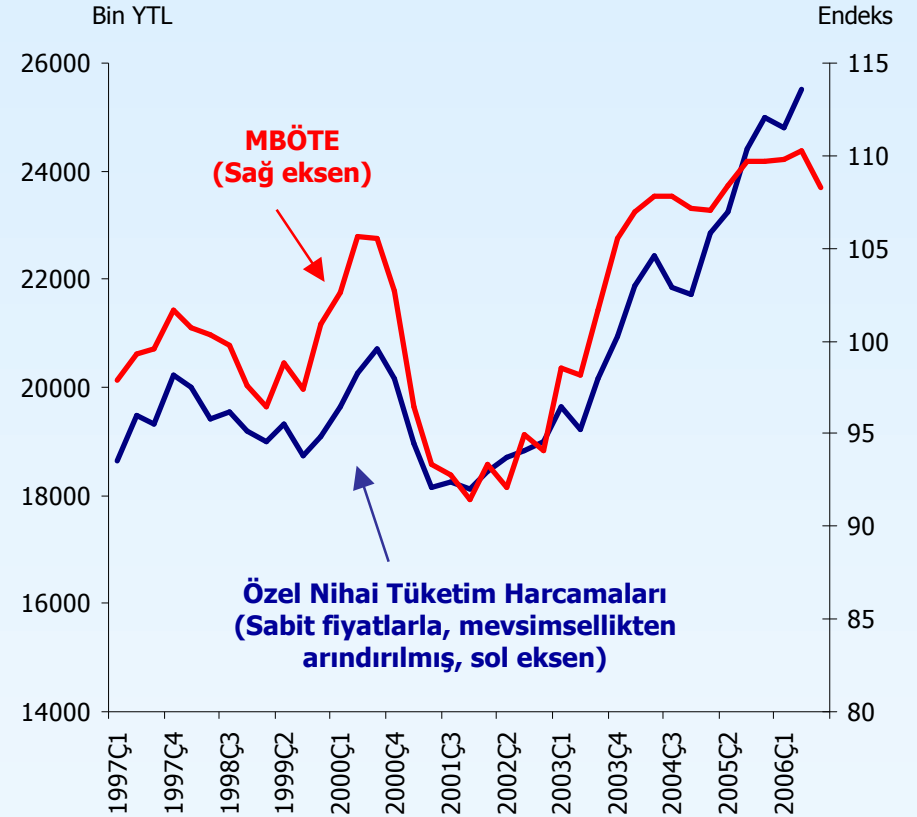
Enflasyon – Görünüm

✓ 2006 yılı ikinci çeyreğinde toplam nihai yurtiçi talep geçen yılın aynı dönemine göre % 10,8 oranında artarak canlı düzeyini korumuştur.

→ Mevsimsellikten arındırılmış özel nihai tüketim harcamalarının, 2006 yılı ilk çeyreğindeki yavaşlama sonrasında ikinci çeyrekte yeniden artmaya başladığı görülmüştür.

✓ Ancak, özel tüketim harcamalarının izleyeceği seyre ilişkin önemli bir gösterge olan Merkez Bankası Özel Tüketim Endeksi (MBÖTE), özel nihai tüketim harcamalarının, mevsimsellikten arındırıldığında, 2006 yılının üçüncü çeyrek GSMH'si içinde ikinci çeyreğe kıyasla yavaşlayacağına işaret etmektedir.

**MBÖTE (1997 1. çeyrek – 2006 3. çeyrek)
ve Özel Nihai Tüketim Harcaması
(1997 1. çeyrek – 2006 2. çeyrek)**

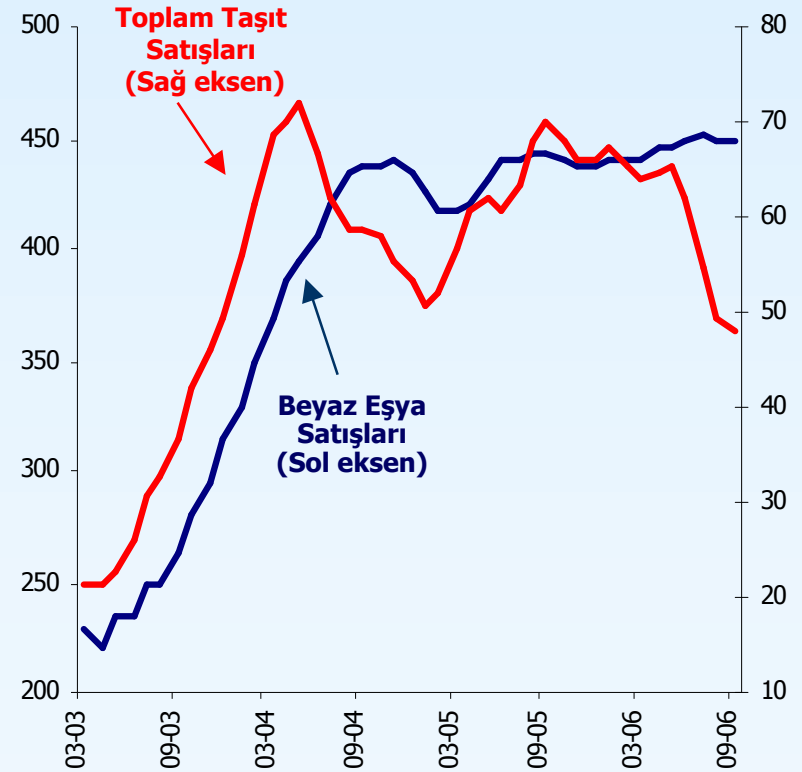

MBÖTE'yi oluşturan seriler: Mevsimsellikten arındırılmış tüketim malları ithalatı, mevsimsellikten arındırılmış reel dahilde alınan mal ve hizmet vergileri, mevsimsellikten arındırılmış toplam beyaz eşya iç piyasa satışları, mevsimsellikten arındırılmış iç piyasa otomobil satışları

Enflasyon – Görünüm

- ✓ Piyasalarda yaşanan dalgalanma ve TCMB'nin parasal sıkılaştırması sonrası artan faiz oranları, finansman koşullarına duyarlı sektörlerde talebin azalmasına neden olmuştur.
- ✓ Toplam taşıt satışları 2006 yılı üçüncü çeyreğinde 2005 yılının aynı dönemine kıyasla % 33 oranında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle ise 2006 yılı ikinci çeyreğine kıyasla % 23,1 oranında gerilemiştir.
- ✓ Beyaz eşya satışları ise, 2006 yılı üçüncü çeyreğinde 2005 yılının aynı dönemine kıyasla % 4,4 oranında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle ise 2006 yılı ikinci çeyreğine kıyasla % 0,3 oranında düşmüştür.

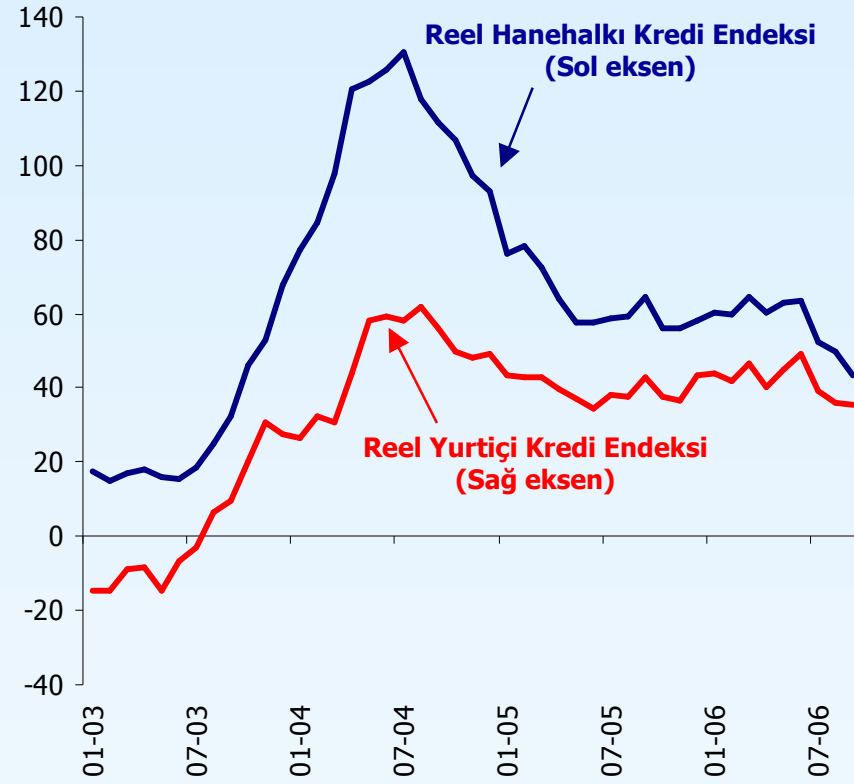
Yurtiçine Yapılan Beyaz Eşya ve Toplam Taşıt Satışları
(Eylül 2006 itibarıyla, Mevsimsellikten Arındırılmış, Üç Aylık Hareketli Ortalama, Bin Adet)

Enflasyon – Görünüm

- ✓ Temmuz-Eylül döneminde reel hanehalkı ve reel yurtiçi kredi endekslerinin yıllık artış hızı önemli ölçüde azalmıştır.
- Konut ve taşıt kredilerindeki yıllık reel artış hızı Eylül ayında düşmeye devam etmiş, tüketici kredilerindeki yıllık reel artış Eylül ayında % 63,3 ile son 15 ayın en düşük seviyesine gerilemiştir.

Reel Kredi Endeksleri (1996=100)
(Yıllık Yüzde Değişim, Ocak 2003 – Eylül 2006)

Hanehalkı Kredileri: Tüketici Kredileri + Bireysel Kredi Kartları
Yurtiçi Krediler: Hanehalkı Kredileri + Ticari Krediler

Enflasyon – Görünüm

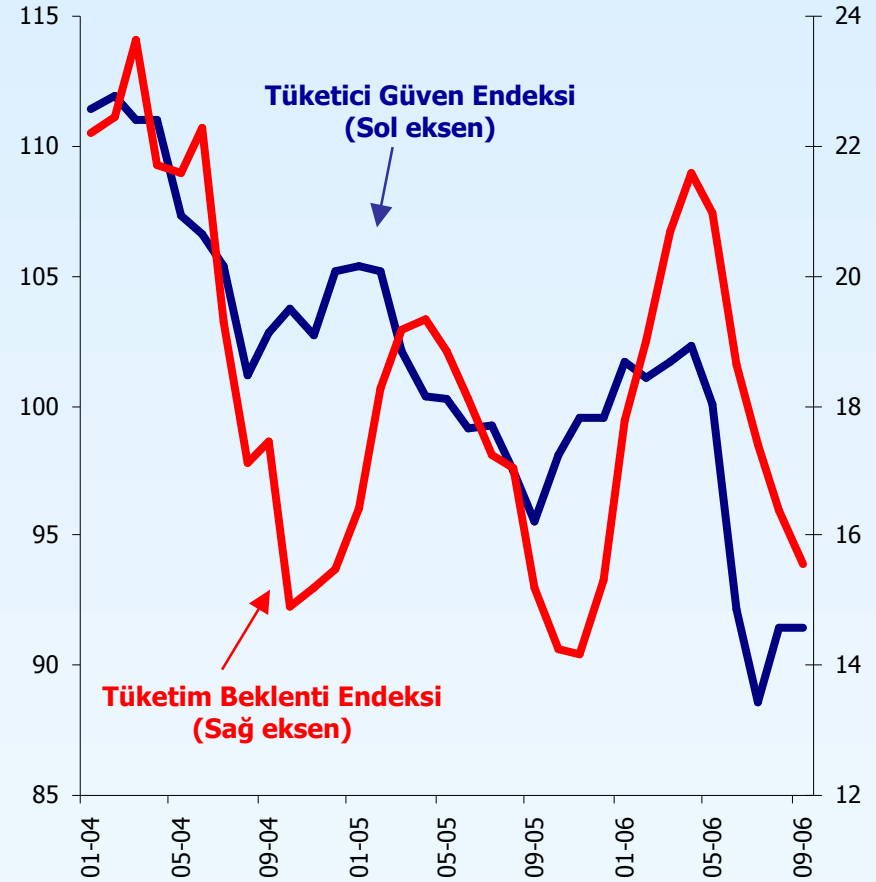
✓ Tüketici Eğilim Anketi'nin geleceğe ilişkin dayanıklı tüketim malı ve otomobil satın alımı ile konut tamiratına para harcama sorularından elde edilen Tüketim Beklenti Endeksi, Mayıs ayından bu yana gerilemektedir.

→ Ancak, Ağustos ve Eylül aylarındaki gerileme, gelecekte dayanıklı tüketim malı ve otomobil satın alma ihtimalinin artmasına rağmen konut tamiratına para harcama ihtimalinin azalmasından kaynaklanmıştır.

✓ Geleceğe ve mevcut duruma ilişkin soruları kapsayan Tüketici Güven Endeksi ise 2006 yılı Temmuz ayında en düşük seviyesine geriledikten sonra Ağustos ayında hafif bir artış göstermiş, Eylül ayında ise Ağustos ayındaki seviyesini korumuştur.

✓ Endekslerdeki bu gelişmeler, tüketim talebindeki bir yavaşlamayı göstermekte, ancak bunun sınırlı olabileceğinin işaretini vermektedir.

Tüketici Güven ve Tüketim Beklenti Endeksleri
(Ocak 2004 – Eylül 2006, Endeks)

Enflasyon – Görünüm

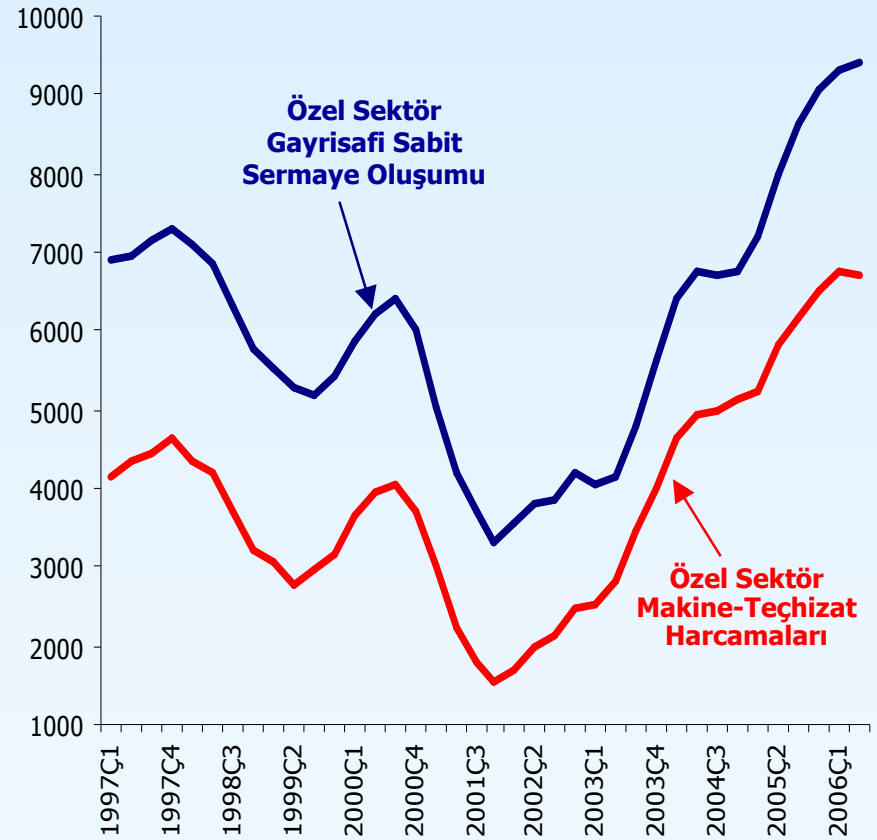
✓ 2006 yılı ikinci çeyreğinde toplam sabit sermaye yatırımları geçen yılın aynı dönemine göre % 10,9 oranında artmıştır.

→ Özel sektörün sabit sermaye yatırımları % 14,8 oranında artmış, kamu yatırımları ise % 11,3 oranında azalmıştır.

✓ Özel sektör makine-teçhizat yatırımlarının yıllık artış hızı 2006 yılı ikinci çeyreğinde yavaşlamış; mevsimsellikten arındırılmış verilere göre de yatırımlar 2006 yılı ilk çeyreğine kıyasla gerilemiştir.

→ Makine-teçhizat yatırımlarındaki gerilemenin, 2006 yılı ikinci yarısında özel sektörün sabit sermaye yatırımlarında bir gerilemeye neden olabileceği beklenmektedir.

Özel Sektör Yatırım Harcamaları
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Sabit Fiyatlarla,
Bin YTL, 1997 1. çeyrek - 2006 2. çeyrek)

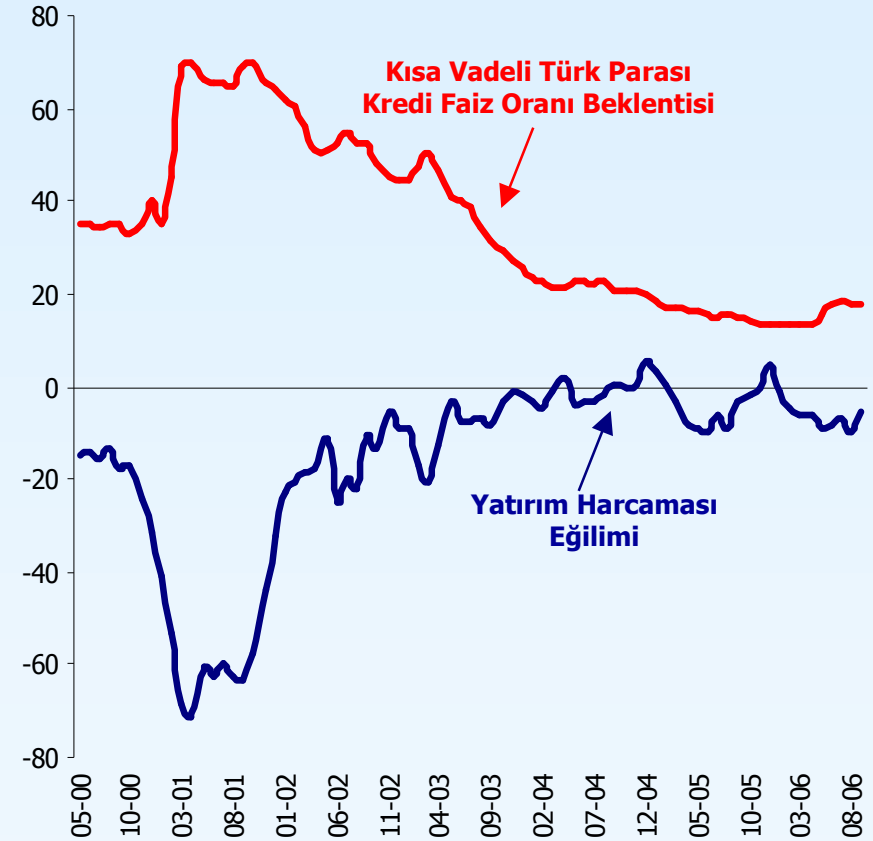
Enflasyon – Görünüm

✓ İktisadi Yönelim Anketi sonuçlarına göre 2006 yılı başından beri düşmekte olan gelecek 12 aylık yatırım harcaması eğilimi, Ağustos ayında da Temmuz ayına göre 2,8 puan gerilemiş, Eylül ayında ise bir miktar artış göstermiştir.

✓ Piyasalarda yaşanan dalgalanmalar nedeniyle Mart-Temmuz döneminde artan kredi maliyetleri beklentisi ise, Ağustos ayında bir miktar gerilemiş, Eylül ayında ise değişmemiştir.

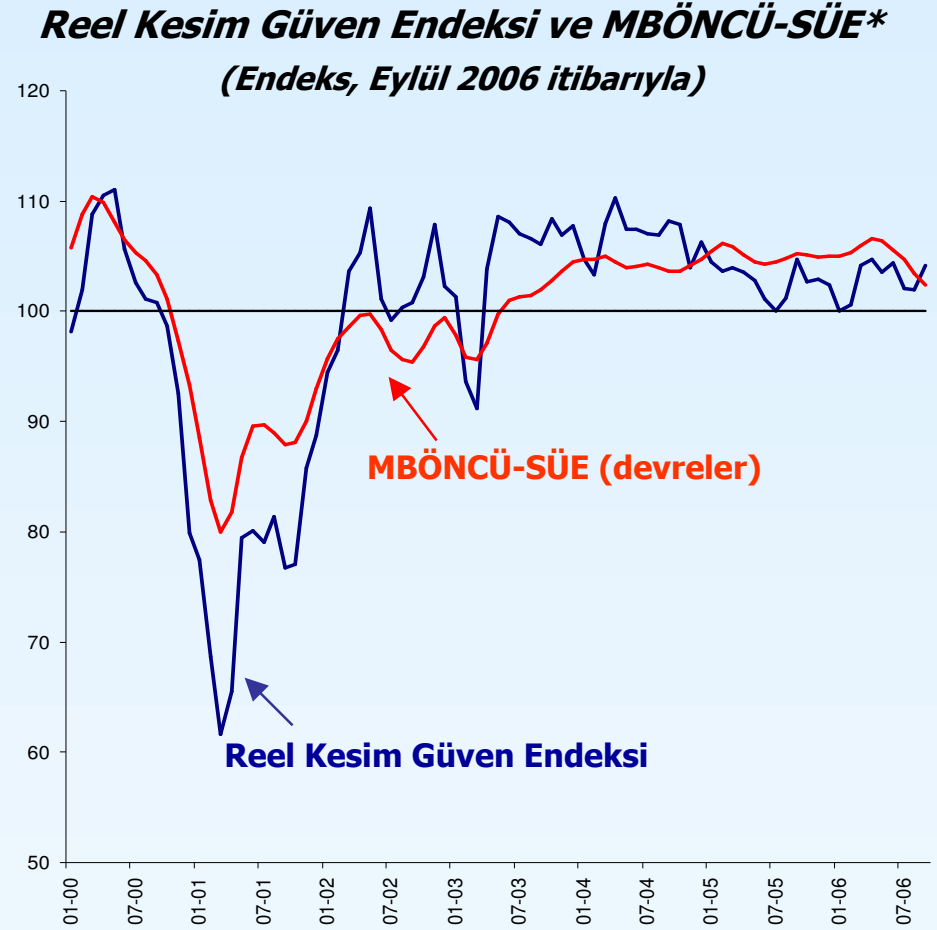
✓ Yatırım eğilimindeki bozulmanın sınırlı olacağı düşünülmektedir.

Gelecek 12 Aylık Dönemde Kredi Faiz Oranı Beklentisi (Yüzde, Uygun Ortalama) ve Yatırım Harcaması Eğilimi (Yüzde, Yukarı– Aşağı) (Mayıs 2000 – Eylül 2006)

Enflasyon – Görünüm

- ✓ Reel Kesim Güven Endeksi, Temmuz ve Ağustos aylarında düşüş gösterdikten sonra Eylül ayında bir miktar artmıştır.
- ✓ MBÖNCÜ-SÜE ise Mayıs ayında başlayan düşüş eğilimini devam ettirmektedir.

* Ekonomik Faaliyet İçin Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi: Sanayi üretim endeksi ve iktisadi yönelim anketi verileri kullanılmaktadır.

Enflasyon – Görünüm

✓ Özel imalat sanayinde verimlilik artışları devam etmektedir.

→ 2006 yılı ikinci çeyreğinde verimlilik artışı yıllık % 10,4'tür.

✓ Özel imalat sanayinde reel ücretler ise yatay seyrini korumaktadır.

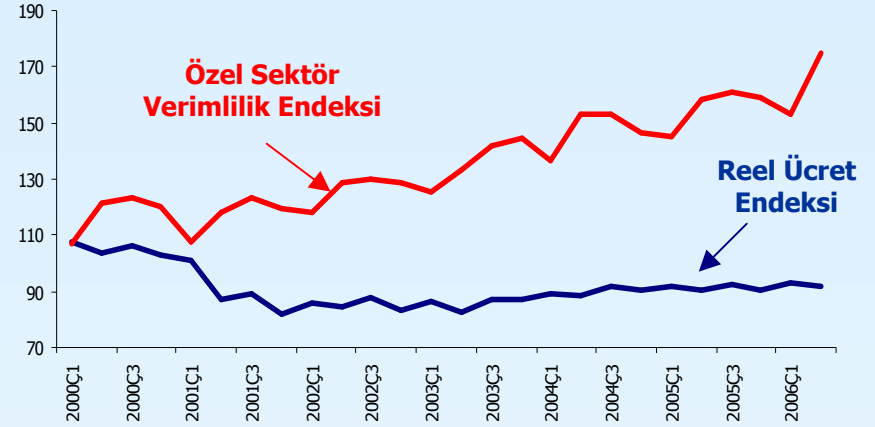
→ 2006 yılı ikinci çeyreğinde reel ücret endeksi yıllık % 1,3 oranında artmıştır.

✓ Verimlilik artışlarının reel ücretlerin üzerinde seyretmesi enflasyon üzerinde maliyet baskısını sınırlamaktadır.

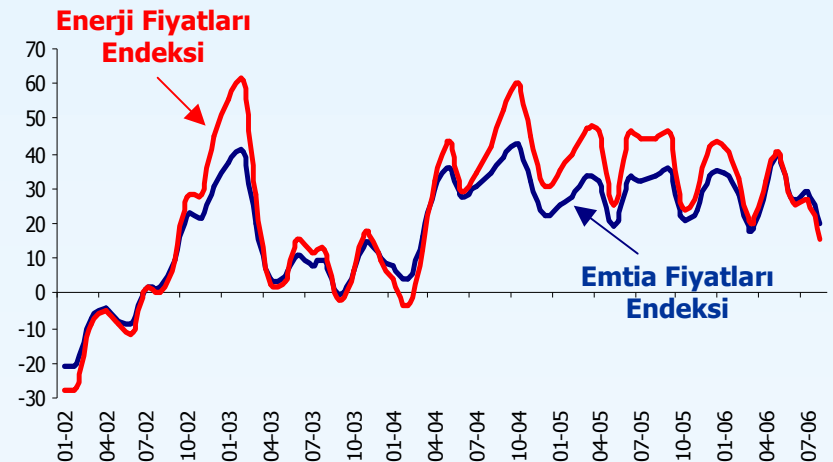
✓ Uluslararası piyasalarda enerji ve emtia fiyatlarında sınırlı da olsa gerçekleşen düşüş olumlu bir sinyal niteliğindedir.

→ Özellikle petrol fiyatlarındaki düşüş, uzun süredir artış gösteren enerji maliyetlerinin ikincil etkilerinin sınırlı kalması açısından önemlidir.

Özel İmalat Sanayinde Reel Ücret ve Verimlilik Endeksleri
(Çalışılan Saat Başına, 1997=100, 2000 1. çeyrek – 2006 2. çeyrek)

Uluslararası Fiyat Endeksleri
(Yıllık Yüzde Değişim, 2000=100, Ocak 2002 - Ağustos 2006)

Enflasyon – Görünüm

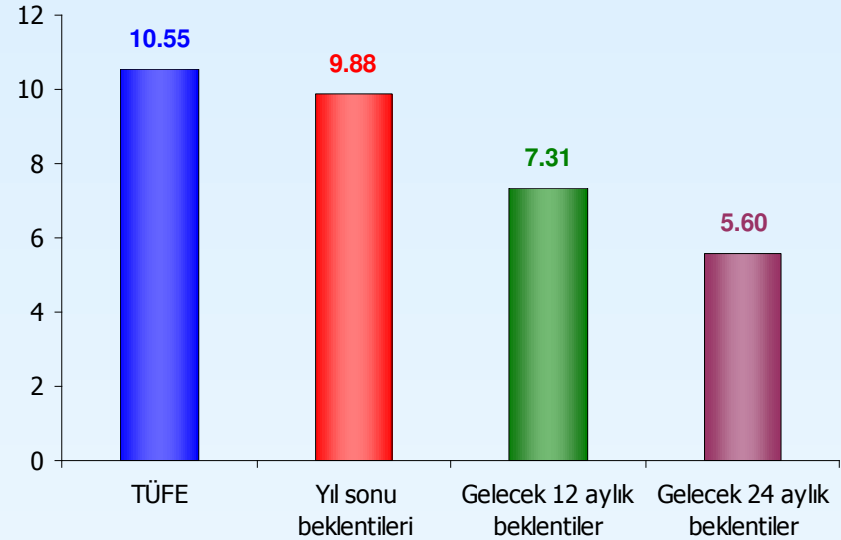
✓ Enflasyon beklentilerinde Nisan-Temmuz döneminde ortaya çıkan kötüleşme Ağustos-Ekim döneminde durmuş; 12 ve 24 ay vadeli beklentilerde kısmi bir iyileşme görülmüştür.

→ Dalgalanma döneminde yıl sonu enflasyon beklentilerinde hızlı bir bozulma görülürken, orta vadeli enflasyon beklentilerindeki bozulma daha sınırlı gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak;

- ✓ Yıl sonu % 5 enflasyon hedefinden belirgin bir sapma yaşanacaktır.
- ✓ Alınan kararların etkilerinin ilerleyen dönemlerde daha kuvvetli hissedilmesi ile enflasyon düşüş eğilimine geri dönecektir.
- ✓ 2007 ve 2008 yılları için % 4 olan enflasyon hedefleri ulaşılabilir niteliktedir.
- ✓ Tüm politikalarımız bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak uygulanmaktadır.

TÜFE (Yıllık Yüzde Değişim, Eylül) ve Yıl Sonu, Gelecek 12 Aylık, Gelecek 24 Aylık Enflasyon Beklentileri (Yüzde, Ekim 2006)

Yıl Sonu Enflasyon Hedefleri

2006	2007	2008
% 5	% 4	% 4

Enflasyon – Risk Unsurları

Ancak, enflasyonun orta vadede düşüş eğiliminin öngördüğümüz şekilde devam etmesinin önünde birtakım riskler bulunmaktadır.

✓ Orta vadeli enflasyon bekleyişlerinin hedeflerin üzerinde seyretmesi, ücret ve fiyat belirlemede bir risk unsurudur.

→ Ekonomik birimlerin geleceğe ilişkin planlarında enflasyon hedeflerini göz önüne almaları son derece önemlidir.

✓ Petrol fiyatlarındaki son dönemdeki düşüşün kalıcı olup olmadığı henüz belli değildir.

→ Özellikle dış siyasi gelişmelere bağlı olarak petrol fiyatlarının artma riski her zaman bulunmaktadır.

✓ Küresel risk algılamalarında ve uluslararası likidite koşullarında gelişmiş ülke para politikalarından kaynaklanabilecek hızlı değişiklikler bir risk oluşturmaktadır.

→ Böyle bir durumda Bankamız orta vadeli bakış açısı ile uyumlu olarak enflasyondaki geçici yükselmelere tepki vermeyecek, ancak orta vadeli enflasyon beklentilerini yakından takip edecektir.

✓ Hizmetler sektöründeki fiyat katılıklarına karşı, bu sektörlerde arzı ve rekabeti artırıcı uygulamalara mutlaka gidilmesi gerekmektedir.

Enflasyon – Risk Unsurları

- ✓ Siyasi süreçler Bankamız tarafından dikkatle takip edilmektedir.
 - Bu süreçlerin enflasyon hedeflerimizi etkilemesi durumunda Merkez Bankası politika faizleri aracılığı ile tepki vermekten çekinmeyecektir.
- ✓ Sıkı maliye politikasının kararlılıkla sürdürülmesi son derece önemlidir. Enflasyonla mücadelemizde bugüne kadar en güçlü desteği aldığımız alandır.
 - Gelirler politikasındaki ayarlamaların ve kamu kesimi faiz dışı harcamalarındaki gelişmelerin 2007 enflasyonu üzerindeki olası yansımaları dikkatle izlenmektedir.
 - *Kamu çalışanlarına 2007 yılı için öngörülen ücret artışlarının enflasyondaki düşüş sürecine destek vermesi mümkün olmayacaktır.*
 - Fiyatlama politikalarının enflasyon hedeflerine uyumlu olarak oluşturulması, bütçe harcama sınırları kapsamında program dışı kamu fiyat ayarlamalarına ihtiyaç bırakılmaması önemlidir.
 - Yerel yönetimlerin harcamalarına özellikle dikkat edilmelidir.
- ✓ Yapısal reform sürecine kesintisiz şekilde devam edilmesi ve reformların zamanında gerçekleştirilmesi kritik öneme sahiptir. Kesintiler ve gecikmeler, beklentileri olumsuz etkilemekte ve önemli maliyetlere yol açmaktadır.
 - Bu reformlar mali disiplinin kalitesini daha da artıracak, rekabet ve yatırım ortamını iyileştirerek uzun vadede verimlilik artışlarını destekleyecektir.

Enflasyon – Risk Unsurları

✓ Risk algılamalarında ve beklentilerde bozulmaya yol açacak her türlü uygulama, girişim ve söylemden kaçınılması büyük öneme sahiptir.

→ Ülkemizde beklentiler çok kısa zamanda aşırı uçlara kayabilmektedir. Beş yıllık bir süre, otuz yıllık enflasyonist geçmişi olan bir ülkede yapısal kazanımların beklentilerdeki kırılabilirliği kalıcı bir şekilde ortadan kaldırması için oldukça kısa bir süredir. Beklenti yönetimi uygulamakta olduğumuz programın temel taşlarından birisidir. Ortaya çıkan kayıpların telafisi uzun sürmekte ve maliyeti tüm topluma olmaktadır.

→ Bu bakımdan IMF ve AB ile ilişkiler özellikle orta ve uzun vadeli beklentiler açısından iki önemli çapadır.

✓ Merkez Bankasının bağımsızlığının sorgulanmasına yol açabilecek söylem, tartışma ve uygulamaların politikalarımızın ve hedeflerimizin güvenilirliğini zedeleyebileceği ve bunun maliyetinin çok yüksek olacağı unutulmamalıdır.

→ Merkez Bankası bağımsızlığı bu ülkenin en büyük kazançlarından biridir. Herkesin yararına. Geline nokta bunun bir ispatıdır.

Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

Kur Rejimi – Kur Politikası

TCMB Kur Politikası

✓ Enflasyonla mücadele sürecinde uygulamakta olduğumuz açık enflasyon hedeflemesi rejiminin temel unsuru dalgalı kur rejimidir.

✓ Dalgalı kur rejimi altında kurların piyasada arz ve talep koşulları tarafından belirlenmesi esastır.

→ Bu kapsamda Türk parasının;

➤ *Kısa dönem değerini; kısa vadeli beklentiler, döviz arz ve talebine ilişkin gelişmeler ve piyasa oyuncularının davranışları,*

➤ *Orta ve uzun dönem değerini ise; ekonomik temeller, yapısal reformların seyri ile orta ve uzun vadeye ilişkin beklentiler belirlemektedir.*

✓ Dalgalı kur rejimi altında Merkez Bankası döviz piyasalarında temel olarak iki amaçla işlem yapmaktadır:

1- Rezerv biriktirme amaçlı günlük döviz alım ihaleleri.

2- Aşırı oynaklığı önlemek amacıyla yapılan döviz müdahaleleri; bu müdahaleler mekanik olmadığı gibi, simetrik bir yapıya da sahip değildir. Her durum kendi koşullarına göre değerlendirilmektedir.

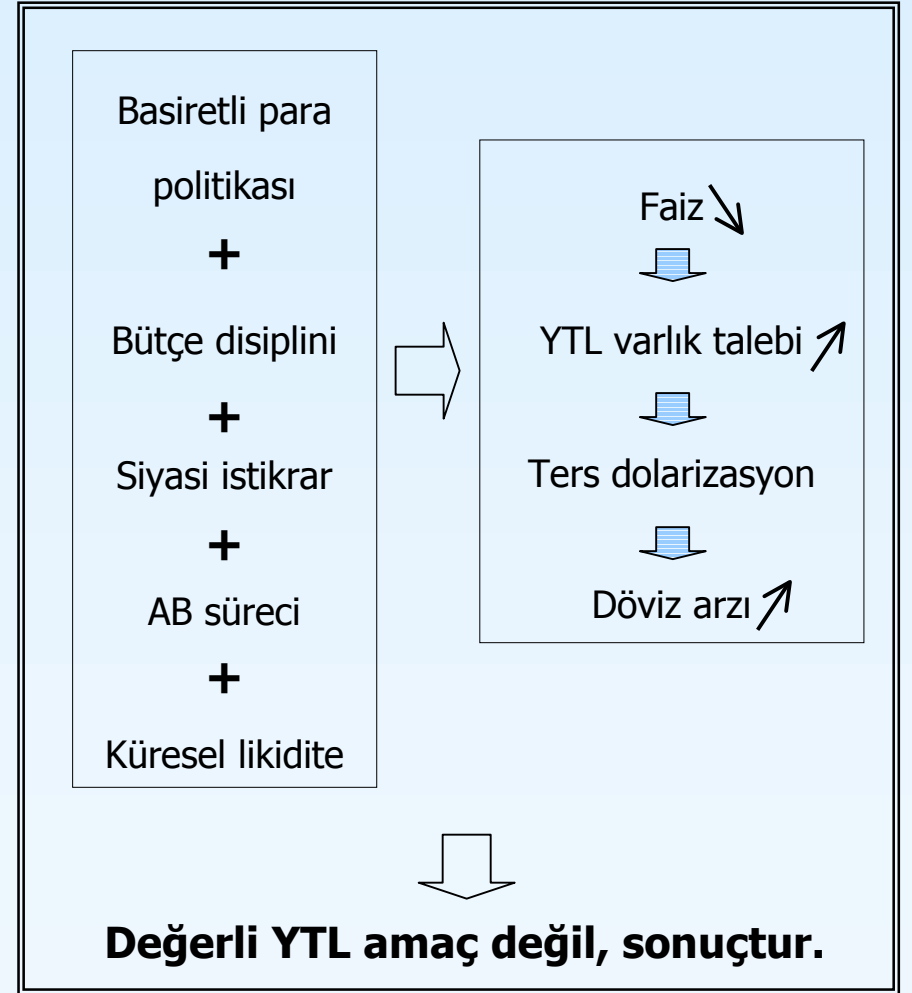
TCMB Kur Politikası

✓ İhaleler ve müdahaleler sonucunda 2002 yılından bugüne piyasalardan 43,7 milyar ABD doları tutarında net döviz alımı gerçekleştirilmiştir. 13 Ekim 2006 tarihi itibarıyla Merkez Bankası rezervleri 56 milyar ABD dolarıdır.

→ Önümüzdeki 4 yılda (2007-2010) kamunun 43,3 milyar ABD doları dış borç ödemesi bulunmaktadır.

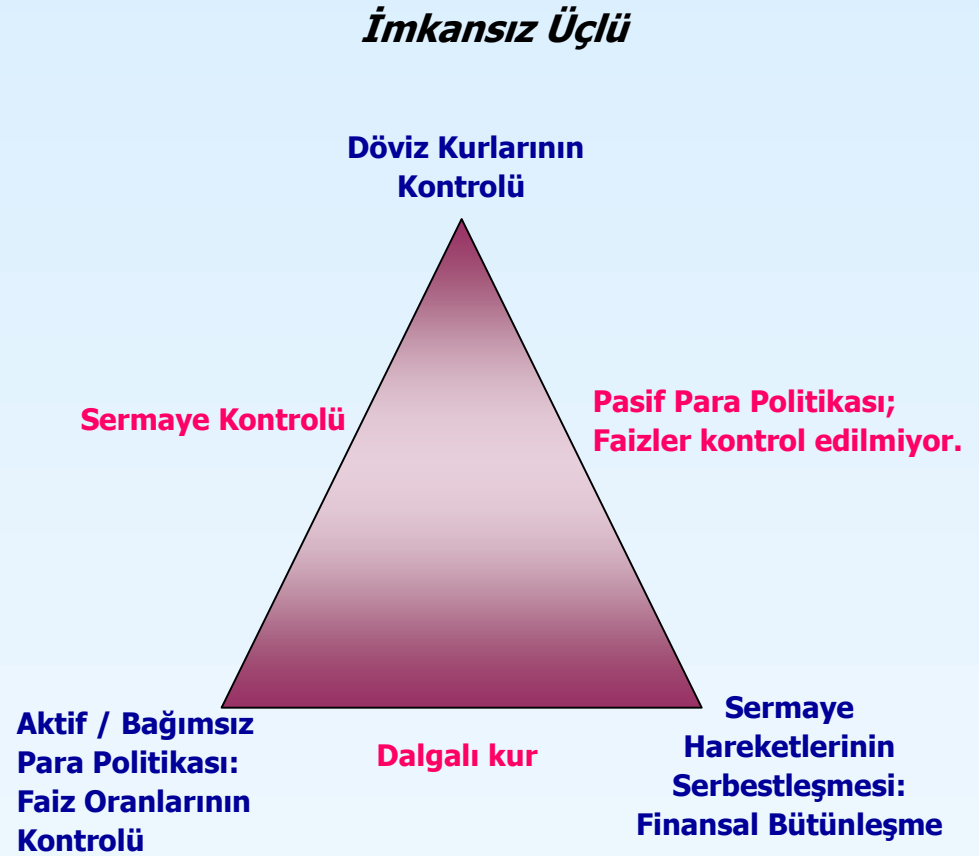
✓ Bu rejim altında Merkez Bankasının açık veya zımni olarak döviz kurunun seviyesine ilişkin herhangi bir taahhüdü, Türk parasını değerli kılmak yönünde bir uygulaması yoktur.

→ Değerli YTL amaç değil, sonuçtur.

TCMB Kur Politikası

- ✓ Dalgalı kur rejiminde döviz kurunun bir politika aracı olarak kullanılması söz konusu değildir, mümkün de değildir.
- Sermaye hareketlerinin serbest, politika aracının kısa vadeli faizler olduğu bir ortamda döviz kurlarının kontrolü mümkün değildir.

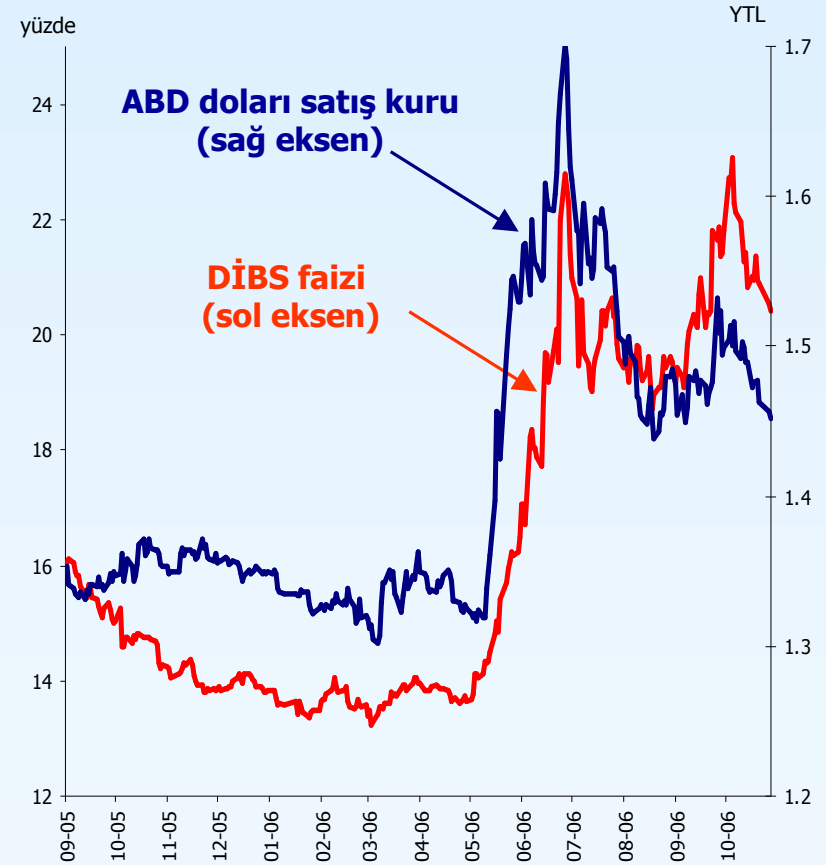
Finansal Piyasalar

- ✓ Ancak döviz kuru, taşıdığı önem itibarıyla finansal istikrarın bir parçası olarak Merkez Bankasının her zaman dikkatle izlediği bir değişkendir.
- ✓ Finansal piyasalardaki gelişmeler, gerek enflasyon gerekse ekonomi üzerindeki etkileri nedeniyle son derece önemlidir.
- ✓ Merkez Bankası; destekleyici amacı olan finansal istikrar çerçevesinde finansal piyasalardaki gelişmeleri dikkatle takip etmekte ve gerekli tedbirleri almaktadır.
- ✓ 2002 yılından bu yana finansal alanda çok sayıda reform hayata geçirilmiştir. Merkez Bankası, bu reformların destekleyicisi ve/veya uygulayıcısı olmuştur.
 - Süregelen reform süreci finansal sistemin sağlamlığını giderek artırmaktadır.
- ✓ Öte yandan, ekonomilerin ve finansal sistemlerinin sağlamlığı yaşanan şoklar ile sınınmaktadır.

Finansal Piyasalar

- ✓ Mayıs-Haziran döneminde yaşanan dalgalanma da bu şoklardan biridir.
- ✓ Bu dönemde gelişmiş ülke merkez bankalarının faiz oranlarını daha fazla artırma eğiliminde olmaları beklentisi ile küresel likidite, gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmiş ve küresel piyasalarda bir dalgalanma yaratmıştır.
- ✓ Bu dalgalanma Türkiye'yi de güçlü bir biçimde etkilemiş ve Mayıs ayı başından Haziran ayı sonuna kadar olan dönemde;
 - Yurtdışına sermaye çıkışlarına bağlı olarak Türk parası yaklaşık % 29 oranında değer kaybetmiştir.
 - Faiz oranlarında ise yaklaşık 7 puanlık bir artış görülmüştür.

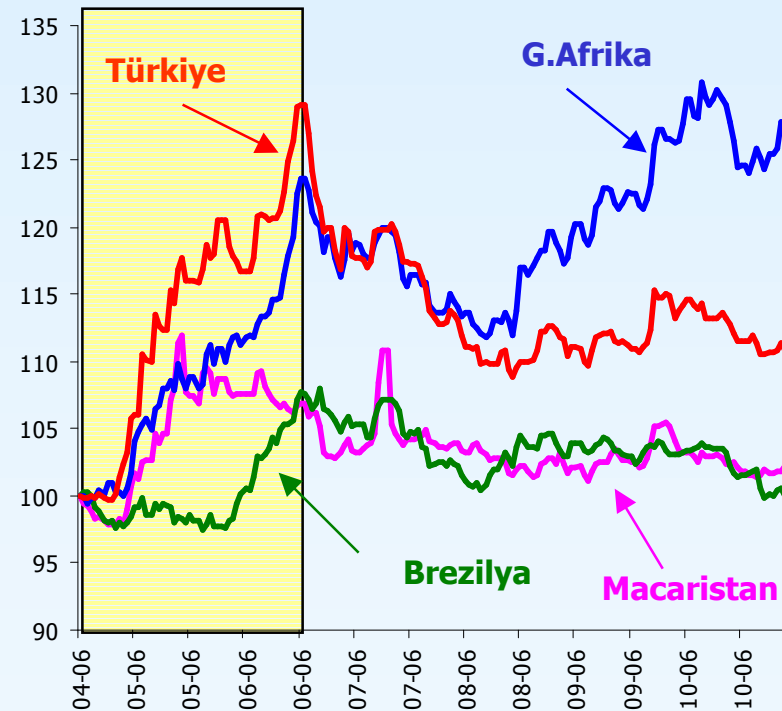
**TCMB Gösterge Niteliğindeki
ABD Doları Satış Kuru ve
Gösterge DİBS Faiz Oranları (Bileşik)
(1 Eylül 2005 – 27 Ekim 2006)**

Finansal Piyasalar

- ✓ Mayıs - Haziran döneminde yaşanan bu dalgalanma Türkiye'ye özgü bir durum değildir.
- ✓ Gelişmekte olan diğer ülkeler de bu dalgalanmalardan etkilenmiştir.
- ✓ Gelişmekte olan ülkelerin ulusal paralarında Mayıs ayının ilk yarısında başlayan değer kayıpları Haziran ayı ortalarına kadar sürmüştür.
- ✓ Ağustos ayının ikinci yarısından itibaren ise para birimleri tekrar değer kaybetmiştir.

Türkiye ve Gelişmekte Olan Bazı Ülke Ulusal Paralarının Değerinin ABD Doları Karşısındaki Değişimi*
(30 Nisan – 27 Ekim 2006, Endeks)

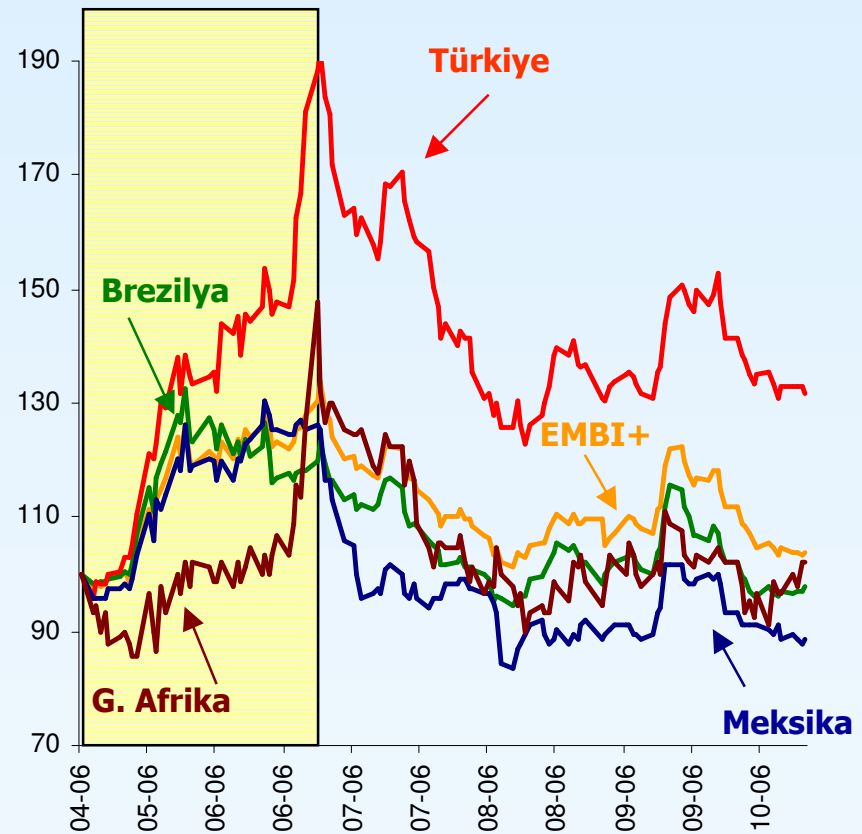

* Endeksteeki artış, ABD dolarının gelişmekte olan ülkelerin ulusal paraları karşısında değer kazandığını göstermektedir. 30 Nisan 2006 = 100

Finansal Piyasalar

- ✓ Türkiye bu dalgalanmalardan diğer ülkelere kıyasla daha fazla etkilenmiştir.
- ✓ Makroekonomik temellerde bir bozulma olmadığı halde, yabancı çıkışlarından kaynaklanan piyasa hareketlerinin olumsuz etkisi, enflasyon, cari açık ve siyasi konulara ilişkin yurtiçi risk algılamalarının artması nedeniyle güçlü bir biçimde hissedilmiştir.
- ✓ Merkez Bankası bu dönemde finansal istikrarı sağlamaya yönelik olarak etkin piyasa önlemleri almıştır.

**Türkiye ve Gelişmekte Olan Bazı Ülkelerin
EMBI+ Spredleri***
(28 Nisan - 27 Ekim 2006, Endeks)

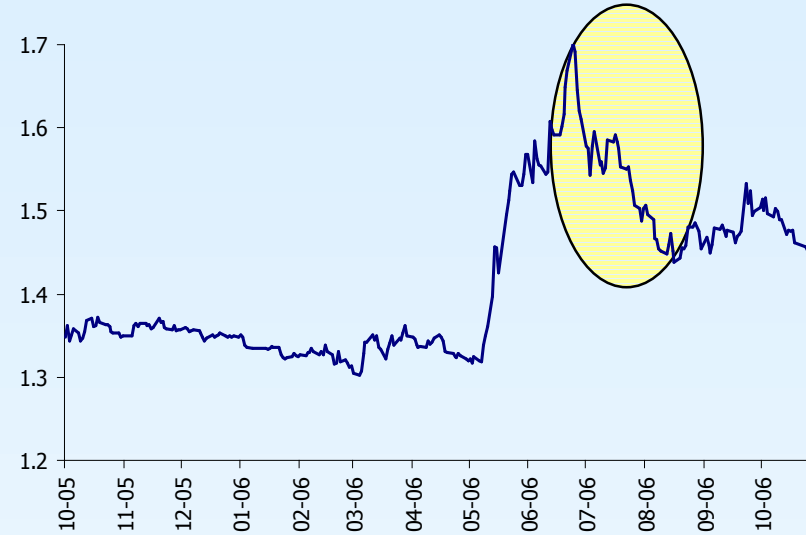
* EMBI+: Emerging Market Bond Index, 28 Nisan 2006 = 100

Finansal Piyasalar

Döviz piyasasında;

- ✓ Azalan döviz likiditesinin döviz kurundaki oynaklığı daha fazla artırmasına engel olmak için 16 Mayıs 2006 tarihi itibarıyla döviz alım ihalelerine ara verilmiştir.
- ✓ 13, 23 ve 26 Haziran 2006 tarihlerinde piyasaya doğrudan müdahale edilmiş; 2,1 milyar ABD doları döviz satışı gerçekleştirilmiştir.
- ✓ 26 ve 27 Haziran tarihlerinde döviz satış ihaleleri düzenlenmiş, toplam 1 milyar ABD doları döviz satılmıştır.
- ✓ Bu dönemin önemli bir özelliği yurtdışına çıkan sermayenin önemli bir bölümünün yerleşiklerin döviz satışları ile karşılanmış olmasıdır.

TCMB Gösterge Niteliğindeki ABD Doları Satış Kuru
(3 Ekim 2005 - 27 Ekim 2006)

2006 Yılı Haziran Ayında Gerçekleştirilen Döviz Satış İhale ve Döviz Satım Müdahale Miktarları
(milyar ABD doları)

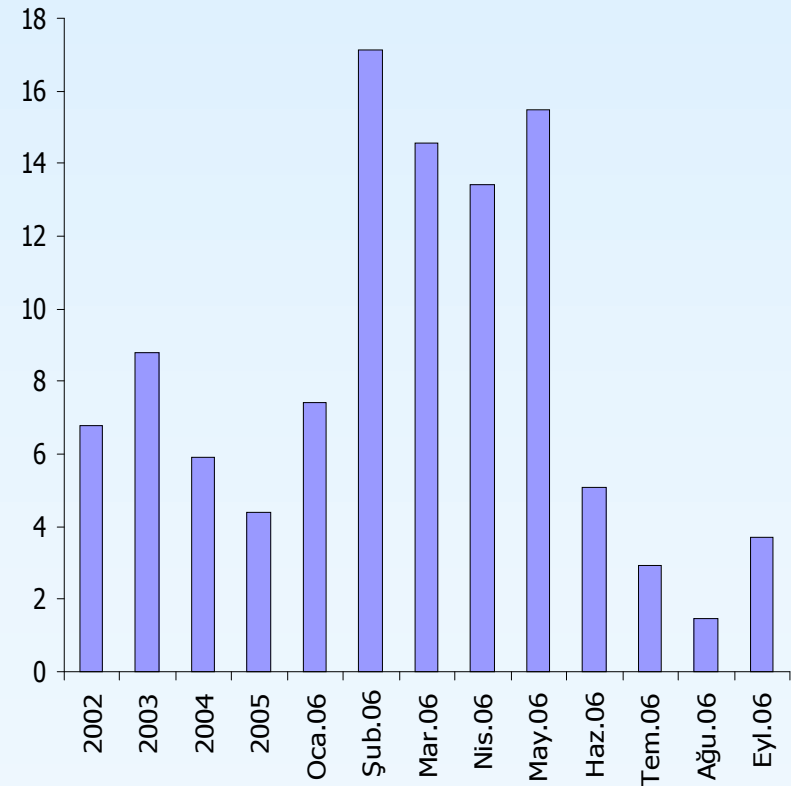
Döviz Satış İhaleleri	Döviz Satım Müdahaleleri
1,0	2,1

Finansal Piyasalar

YTL piyasasında;

- ✓ Etkin bir likidite yönetim stratejisi izlenmiştir. Merkez Bankası;
 - 26 Haziran 2006 ile 25 Ağustos 2006 tarihleri arasında Yeni Türk Lirası depo alım ihaleleri düzenlemiş,
 - Borç alma ve borç verme faiz oranları arasındaki farkı 3 puandan 5 puana çıkarmıştır.
- ✓ Döviz ve YTL piyasası işlemleri sonucunda likidite Şubat ayındaki 17,1 milyar YTL seviyesinden Eylül ayında 3,7 milyar YTL seviyesine gerilemiştir.
- ✓ Tüm bu tedbirler sonrasında piyasalardaki oynaklık kademeli bir biçimde azalmış ve dalgalanma kontrol altına alınmıştır.

*Ay Sonları İtibarıyla
Likidite Durumu
(2002 - Eylül 2006, Milyar YTL)*

Finansal Piyasalar

- ✓ Bu tür dalgalanmalar geçmişte de yaşanmıştır.
- ✓ Ancak, sıkı para, maliye politikalarına ve yapısal reformlara devam edildiği sürece Türk parasının değer kazandığı ana eğilime geri dönmüş, görece istikrar her seferinde daha da artmıştır.
- ✓ Bu süreç aynı zamanda Türk parasının itibar kazanma sürecidir.
- ✓ Benzer dalgalanmalar ileride de olabilecektir.
- ✓ Ekonomik program kararlı bir şekilde uygulanmaya devam ettiği, politikalardan taviz verilmediği ölçüde Türkiye ekonomisi şoklara karşı giderek daha dayanıklı hale gelecek, şokların etkisi daha az hissedilecektir.

DÖVİZ KURLARINDA YAŞANAN HIZLI DEĞİŞİMLER*

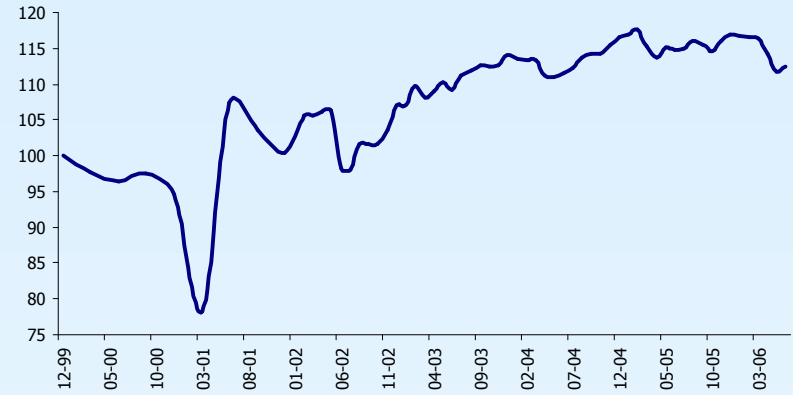
Başlangıç tarihi	Çalkantının süresi (gün)	Başlangıç değeri	Tepe noktası	Başlangıcından bitişine % değişim
15.04.02	106	1.2928	1.6966	31.2
03.12.02	37	1.5200	1.6825	10.7
03.03.03	22	1.5962	1.7548	9.9
24.09.03	47	1.3545	1.5048	11.1
05.04.04	49	1.3076	1.5582	19.2
20.07.04	63	1.4293	1.5388	7.7
08.03.05	22	1.2601	1.3905	10.3
04.05.06	53	1.3167	1.7016	29.2

* Gösterge niteliğindeki TCMB ABD doları döviz satış kuru

Finansal Piyasalar

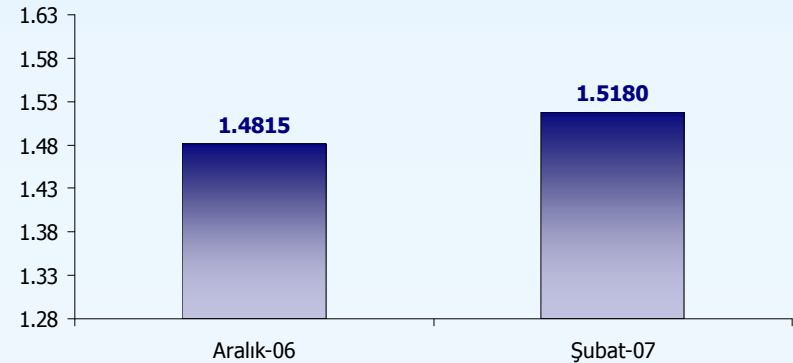
- ✓ Bugün, finans sektörünün güçlü konumu dalgalanmanın mali piyasalar üzerindeki etkisinin geçmiş yıllara göre daha az hissedilmesini sağlamış ve ekonominin diğer alanlarına yayılmasını sınırlamıştır.
- ✓ Mayıs – Haziran döneminde yaşanan dalgalanma, risklerin iyi yönetilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.
- ✓ Dalgalı kur rejimi altında, kurlardaki hareketler bir belirsizlik değil, risk unsurudur ve bu riskten korunmak mümkündür.
- ✓ Kur ve faiz dalgalanmaları ileride de yaşanabileceği için ekonomik birimlerin modern anlamda risk yönetim ilkeleri çerçevesinde bilançolarındaki risklere karşı kendilerini korumaları gerekmektedir.
 - İzmir Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası bu konuda önemli imkanlar sunmaktadır.

Finansal Sağlık Endeksi*
(Haziran 2006 itibarıyla)

* Endekste artış, iyileşmeyi göstermektedir.

ABD Doları / Yeni Türk Lirası Kuru Vadeli Fiyatları
(27 Ekim 2006 İtibarıyla)

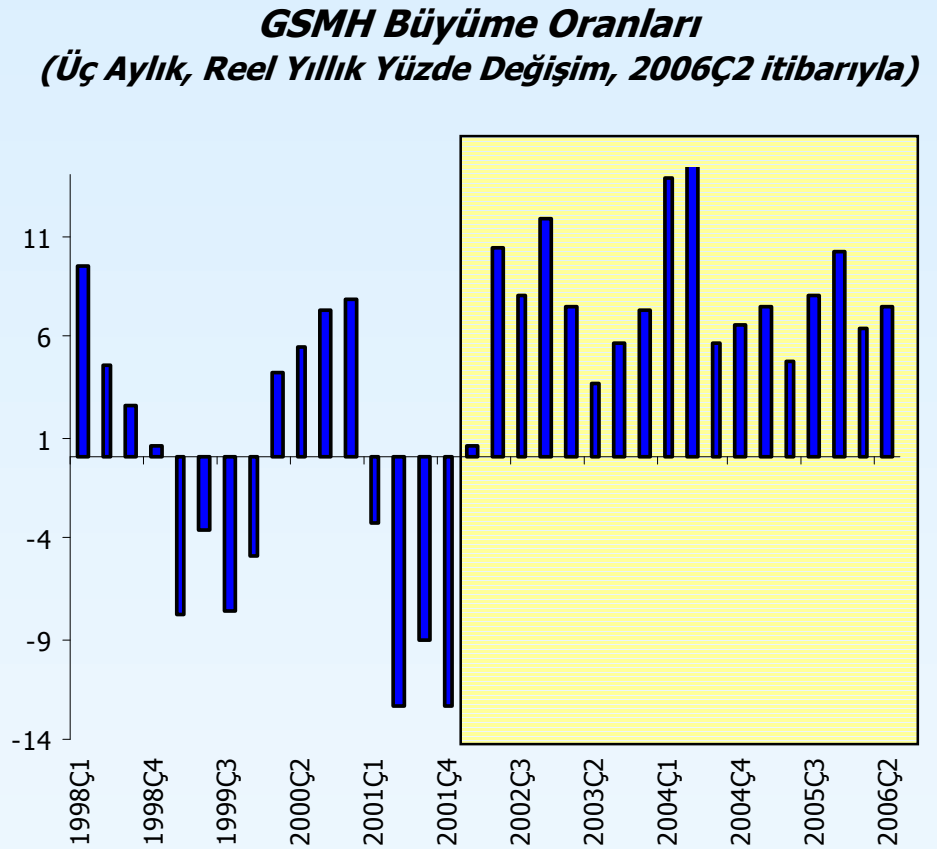

Büyüme

Büyüme

- ✓ Türkiye ekonomisi 18 çeyrektir
ardı ardına yüksek oranlarda
büyümektedir.
- ✓ 2001 yılından bugüne birikimli reel
büyüme % 39,6'ya ulaşmıştır.
- ✓ 2002-2006 yılları arasında
ortalama yıllık büyüme % 7,9 olarak
gerçekleşmiştir.
- ✓ GSMH, 2006 yılı ikinci çeyreğinde
reel olarak % 8,5 oranında
büyümüştür.

Büyüme

✓ 2006 yılı ikinci çeyrek rakamlarının ayrıntılarına bakıldığında;

→ 2006 yılı başından itibaren artış gösteren kamunun tüketim harcamaları ikinci çeyrekte de % 18 oranında artmıştır.

→ Sanayi sektörü % 10,5 ile ikinci çeyrekte büyümeye önemli bir katkı yapmıştır.

→ İnşaat sektörü % 13,7 ile en hızlı büyüyen sektördür.

➤ *Gelecekte konut arzının artmasına katkısı sebebiyle enflasyonun seyri açısından olumludur.*

→ Tarımda % 1,1 ve mali kuruluşlarda % 1,3 oranlarında küçülme yaşanmıştır.

→ 2006 yılı ikinci çeyreğinde, yılın ilk çeyreğinden farklı olarak tüketim harcamalarının büyümeye katkısının arttığı, yatırım harcamalarının katkısının ise azaldığı görülmektedir.

Üretim Yöntemine Göre GSMH Seçilmiş Alt Kalemleri (Reel, Yıllık Yüzde Değişim)

	2006 Ç1	2006 Ç2	2006 İlk 6 Ay
Tarım	6,2	-1,1	1,3
Sanayi	4,5	10,5	7,7
İnşaat Sanayi	26,7	13,7	19,3
Ticaret	7,0	7,3	7,2
Ulaştırma ve Haberleşme	3,3	4,3	3,8
Mali Kuruluşlar	-0,5	-1,3	-0,9
İthalat Vergisi	15,3	13,1	14,2

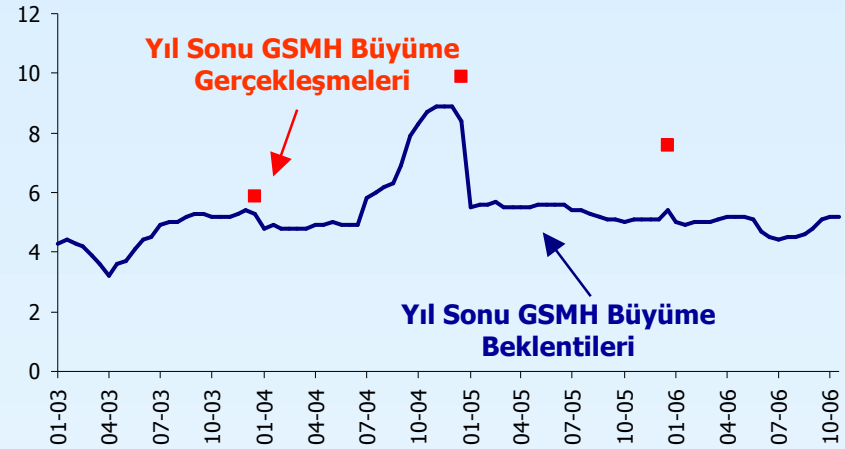
Harcama Yöntemine Göre GSMH Seçilmiş Alt Kalemleri (Reel, Yıllık Yüzde Değişim)

	2006 Ç1	2006 Ç2	2006 İlk 6 Ay
Kamu Tüketimi	8,1	18	13,5
Özel Tüketim	8,6	10,1	9,4
Kamu Yatırımı	34,5	-11,3	1,0
Özel Yatırım	30,4	14,8	21,5

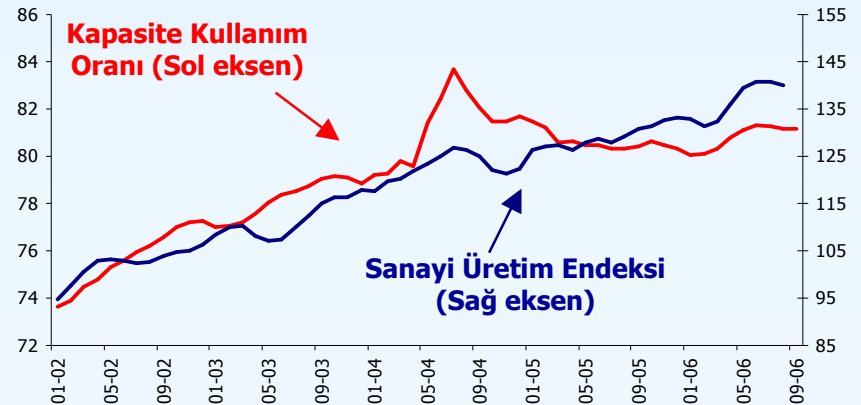
Büyüme - Görünüm

- ✓ 2006 yılı büyümesine ilişkin program öngörüsü % 5'tir.
- ✓ 2006 yılının ilk yarısında büyüme % 7,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- ✓ Yılın ikinci çeyreğinde yaşanan dalgalanma ve parasal sıkılaştırmanın talep üzerinde etkisinin hissedilmeye başlanması ile birlikte büyüme hızında bir miktar düşüş görülebilecektir.
 - Ağustos ayı sanayi üretimi ve Eylül ayı kapasite kullanım rakamlarının yıllık artış hızlarında bir miktar gerileme söz konusudur.
- ✓ 2006 yılı büyümesinin programla uyumlu olacağı öngörülmektedir.

Yıl Sonu GSMH Büyüme Beklentileri (Uygun Ortalama) ve Gerçekleşmeleri (Reel, Yıllık Yüzde)

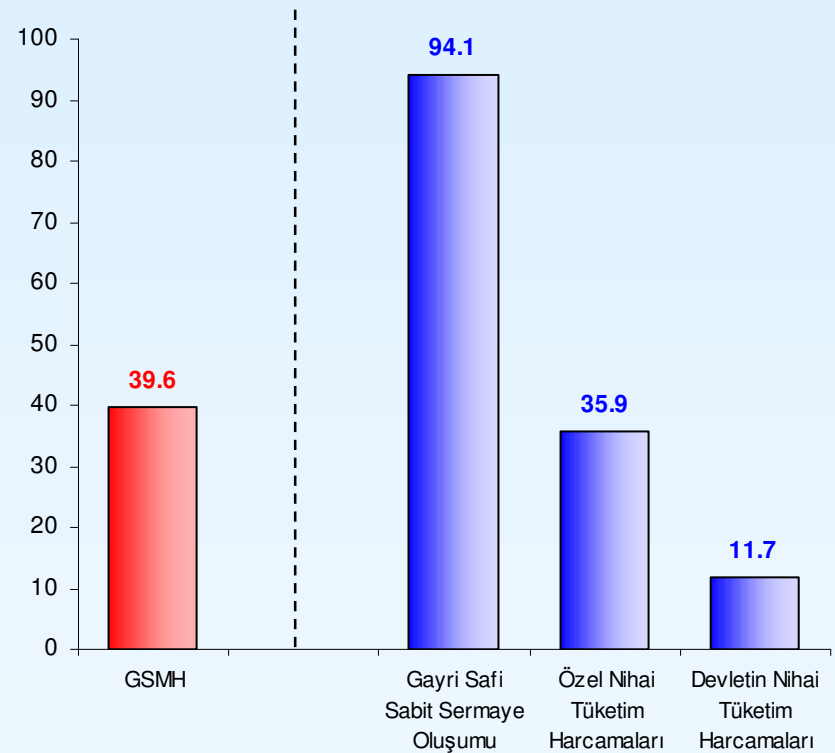
Sanayi Üretim Endeksi (Ağustos 2006 itibarıyla) ve Kapasite Kullanım Oranı (Eylül 2006 itibarıyla) (Mevsimsellikten Arındırılmış, Üç Aylık Hareketli Ortalama)

Büyüme

- ✓ Türkiye ekonomisi son beş yılda inişli-çıkışlı ve kesintili büyüme sürecinden çıkma yönünde önemli mesafeler almıştır.
- ✓ Bugün, özel kesime dayalı bir büyüme süreci söz konusudur.
- ✓ Birikimli olarak en yüksek artış % 94,1 ile gayri safi sabit sermaye oluşumu kaleminde gerçekleşmiştir. Özel kesimin gayri safi sabit sermaye oluşum artışı ise % 126,9 'dur.
 - Ekonominin yatırım tabanı genişlemekte, üretim kapasitesi artmaktadır.
- ✓ Verimlilik artışı son dönemdeki büyümenin en önemli kaynağıdır.
- ✓ İhracatımızın büyümeye çok önemli katkısı vardır ve giderek artmaktadır.

GSMH ve Alt Kalemlerin Reel Büyüme Oranları*
(2001=100, 2002-2006Ç2 Yüzde Değişim)

* Net Dış Ticaret: - % 241, Stok: -% 482 ve Net Dış Alem Faktör Gelirleri: - % 59 olarak gerçekleşmiştir.

Büyüme

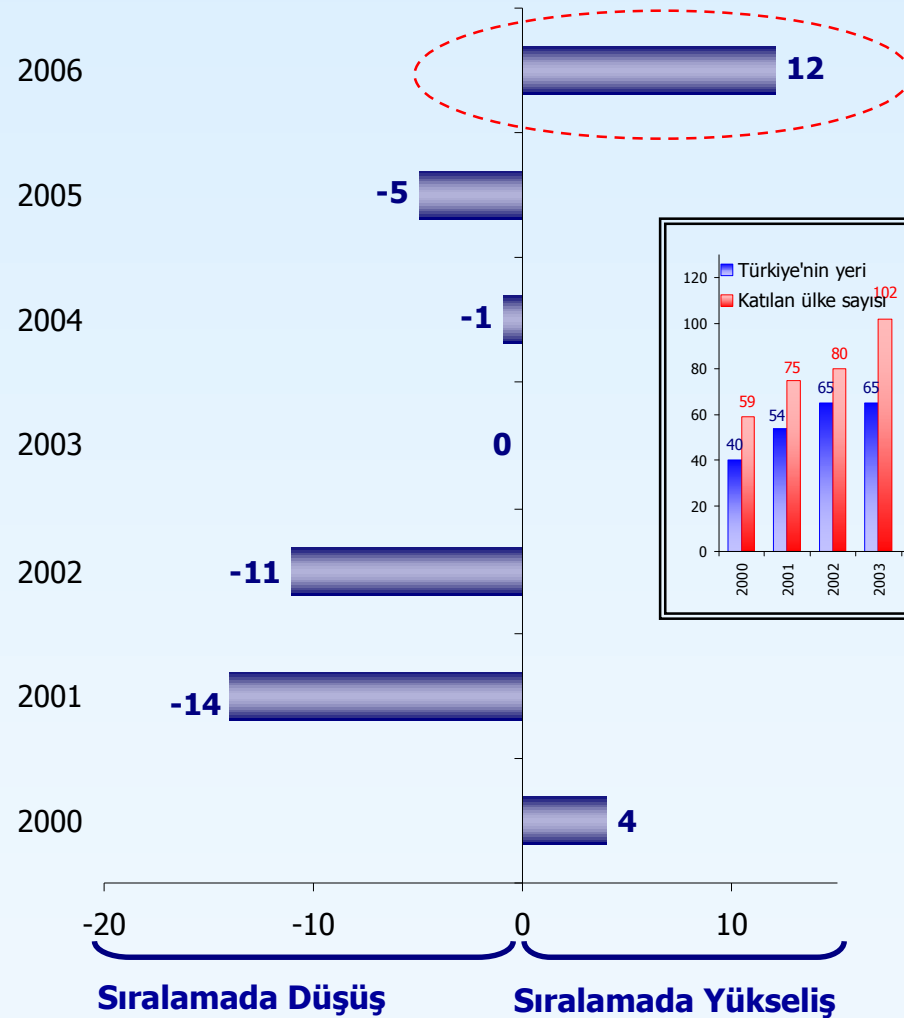
✓ Tüm bu yapı, temelinde fiyat istikrarının olduğu makroekonomik istikrarın büyüme ve rekabet gücü için ne derece önemli olduğunun bir ispatıdır.

✓ Küresel Rekabet Endeksi'ne göre Türkiye 2006 yılında rekabet gücünü en çok artıran ülkelerden birisi olmuştur.

→ Sıralamada 12 sıra birden yükselmiş ve 125 ülke arasında 59. sırada yer almıştır.

✓ Bu ilerlemelerin devam etmesi ve büyümenin sürdürülebilir kılınması politikaların nihai hedefi olan toplumsal refah artışı için şarttır.

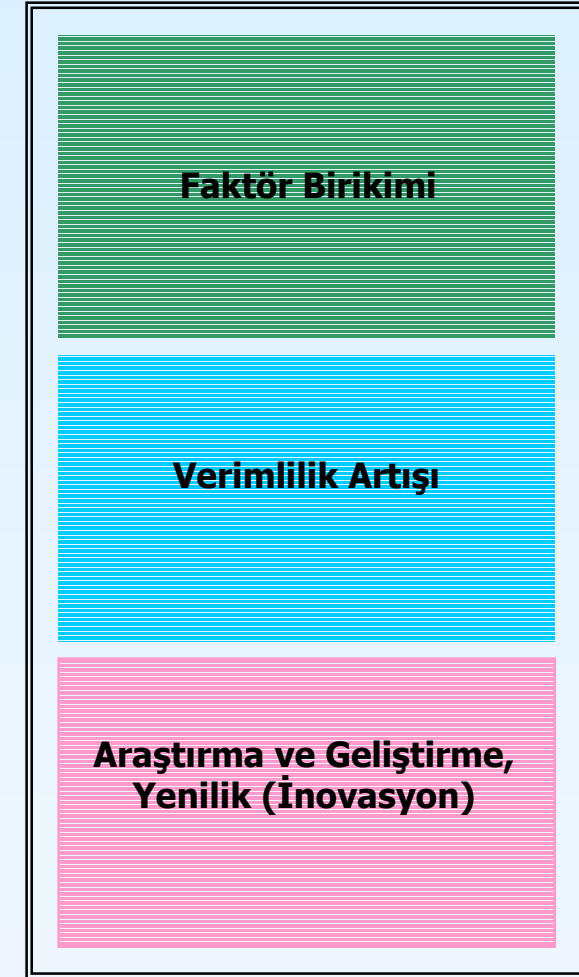
Global Rekabet Endeksi'nde Türkiye'nin Endeks Sıralamasındaki Yer Değişimi

Büyüme

- ✓ Bugün artık günlük piyasa hareketleri değil, büyümenin sürdürülebilirliği yolunda yapılması gerekenlerin Ülkemiz gündeminde yer alması gerekir.
- ✓ Büyüme ve kalkınma süreçlerinde başarılı olmuş ülke örneklerine bakıldığında belirli safhalar söz konusudur.
- ✓ Bugün Türkiye, daha çok verimlilik artışına dayalı bir büyüme sürecindedir.
 - Toplam faktör verimliliğinin büyümeye katkısı 2002-2004 yılları arasında % 51,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- ✓ Orta ve uzun vadede kalıcılık ve sürdürülebilirlik için bir taraftan verimlilik artışlarının devamı gerekirken diğer taraftan araştırma ve geliştirmeye, yeniliklere (inovasyona) dayalı bir aşamaya geçilmesi, bu yönde yaklaşımların hayata geçirilmesi şarttır.

Büyüme ve Kalkınma Süreçleri

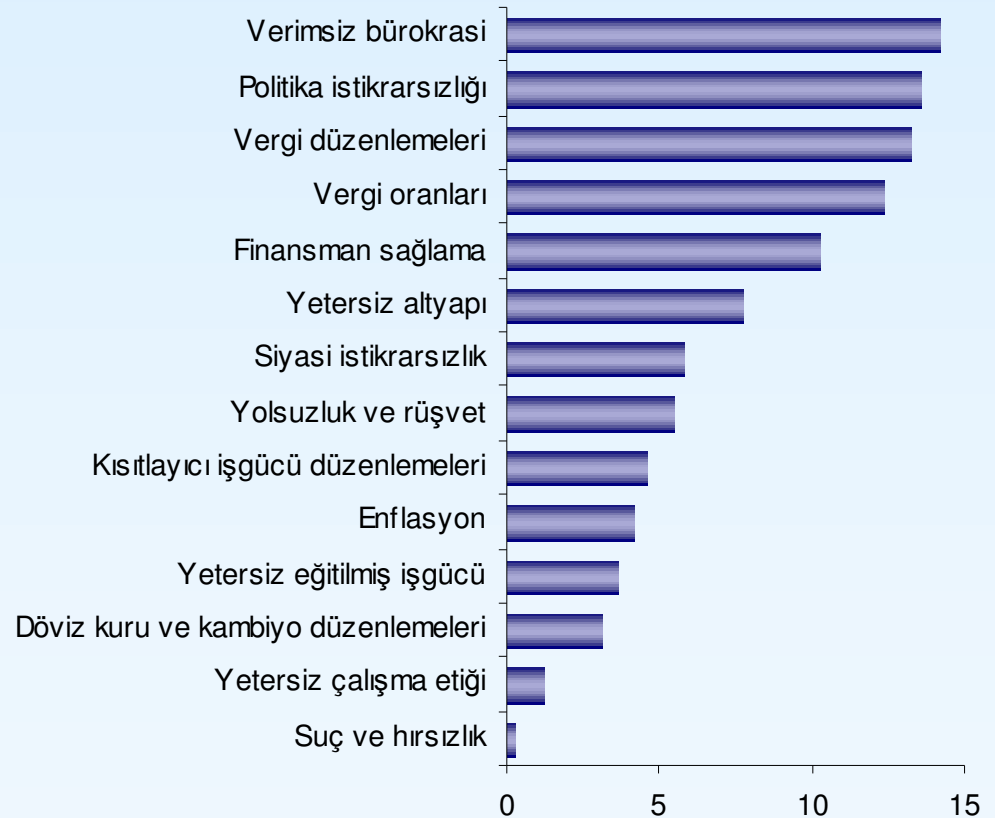
Büyüme

✓ Ekonomimizde gerçekleşen yapısal değişim süreci, artan dışa açıklık ve küreselleşme hem içeride hem de dışarıda rekabeti artırmıştır.

✓ Bu rekabet ortamında kalıcı olabilmek için, kısa vadeli yaklaşımlar yerine orta ve uzun vadeli stratejilerin oluşturulması esastır.

✓ Küresel Rekabet Endeksi'ne göre rekabeti olumsuz etkileyen unsurların başında sıralanan bürokrasi, politika ve vergi düzenlemelerine yönelik olumsuzlukların giderilmesi büyük önem taşımaktadır.

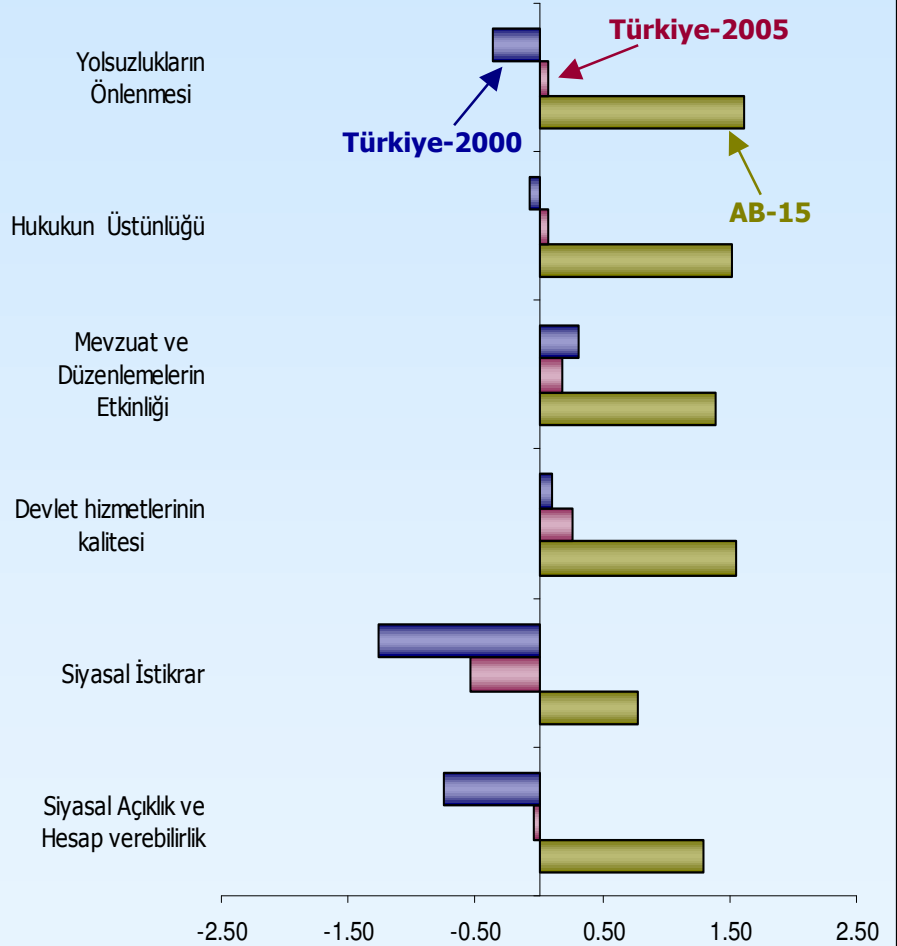
Rekabeti Olumsuz Etkileyen Başlıca Unsurlar (2006)

Büyüme

- ✓ Anahtar unsur iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesidir.
- ✓ 2000 yılından bu yana Türkiye'nin yönetim göstergelerinin neredeyse tümünde bir iyileşme görülmektedir.
- ✓ Yönetim göstergelerindeki iyileşme ile makroekonomik performanstaki iyileşmenin aynı döneme denk gelmesi bir tesadüf değildir.
 - İyi yönetim, makroekonomik istikrarı sağlayıcı ve hızlandırıcı anahtar bir role sahiptir. Sürdürülebilirliğin ön şartıdır.
- ✓ AB-15 ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye'nin alması gereken daha çok önemli mesafeler olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin ve AB-15'in Yönetim Göstergeleri* (2005)

* Yönetim göstergeleri; yönetim tahminleri -2.5 ile +2.5 arasında yer almaktadır. Daha yüksek tahmin rakamları daha iyi yönetimi göstermektedir.

Büyüme

✓ Bu kapsamda yapısal reformlar son derece önemlidir. Bu reformlar mikro tedbirlerle güçlendirilmeli, değişen ihtiyaçlara ve oluşan yeni yapılara göre stratejik bir vizyon gözetilmelidir.

✓ Dokuzuncu Kalkınma Planı bu kapsamda önemli bir zemin oluşturmaktadır.

✓ Bu yapının hayata geçirilebilmesi için kamu ve özel sektör bir arada, işbirliği içinde olmalıdır.

Kamu kesimi; iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde güçlü bir denetleyici ve düzenleyici rol üstlenmeli, özel sektöre piyasa koşulları altında uluslararası piyasalarda rakipleri ile rekabet edebilecekleri bir ortam yaratmaya çalışmalıdır. Kayıt dışı ekonomiyi mutlaka kayıt altına almalıdır.

Özel kesim; verimliliğini artırıcı tedbirler almaya devam etmeli, güçlü ve şeffaf bilançolar oluşturmalı, sermaye piyasalarına yönelmeli, risk yönetim ilkelerine dikkat etmeli, Ar-Ge, yenilik (inovasyon) faaliyetlerine kaynak ayırma çabasında olmalıdır.

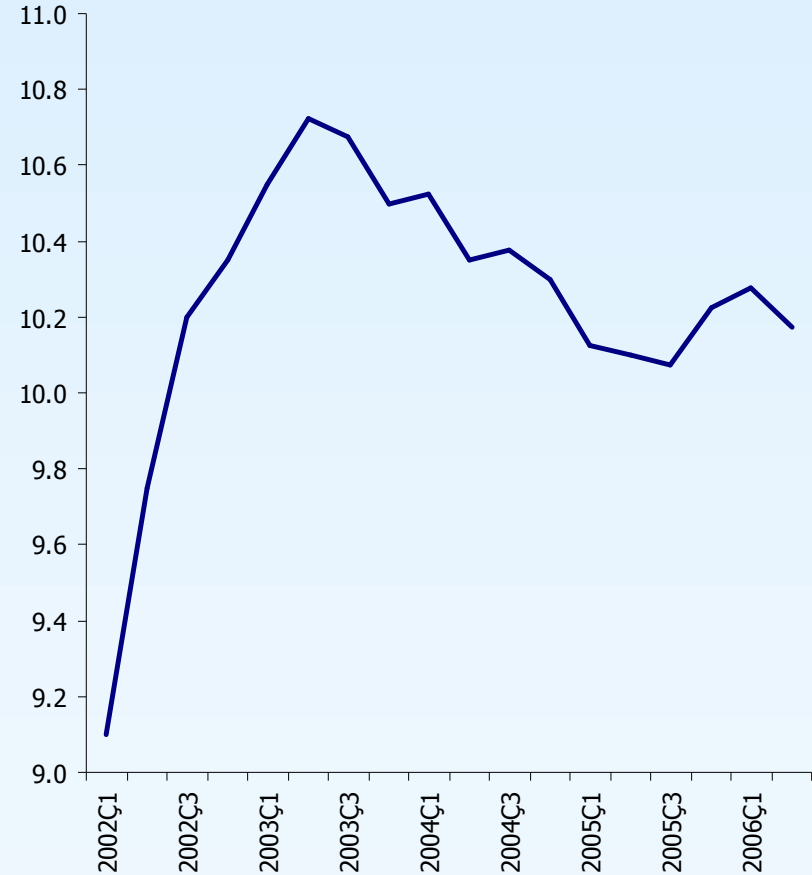

İstihdam

İstihdam

- ✓ Ekonomi politikalarının nihai amacı bireyin ve toplumun refahını artırmaktır.
- ✓ Refahtan pay alınabilmesi için öncelikle bireylerin iş sahibi olması gerekir.
- ✓ İşsizlik sadece ekonomik değil, toplumsal ve bireysel açımları da olan çok yönlü bir olgudur.
- ✓ Bugün istihdam Türkiye'nin önemli gündem maddelerinin başında gelmektedir.
- ✓ Son dönemde işsizlik oranlarında kısmi bir iyileşme söz konusudur. Ancak bu iyileşme yeterli değildir.
- ✓ Geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında 2006 yılı Temmuz ayında;
 - Toplam işsizlik 0,3 puan düşüş ile % 8,8,
 - Tarım dışı işsizlik 1 puan düşüşle % 11,7,
 - Kentsel kesimdeki genç nüfustaki işsizlik 1,4 puan düşüşle % 21,6olarak gerçekleşmiştir.

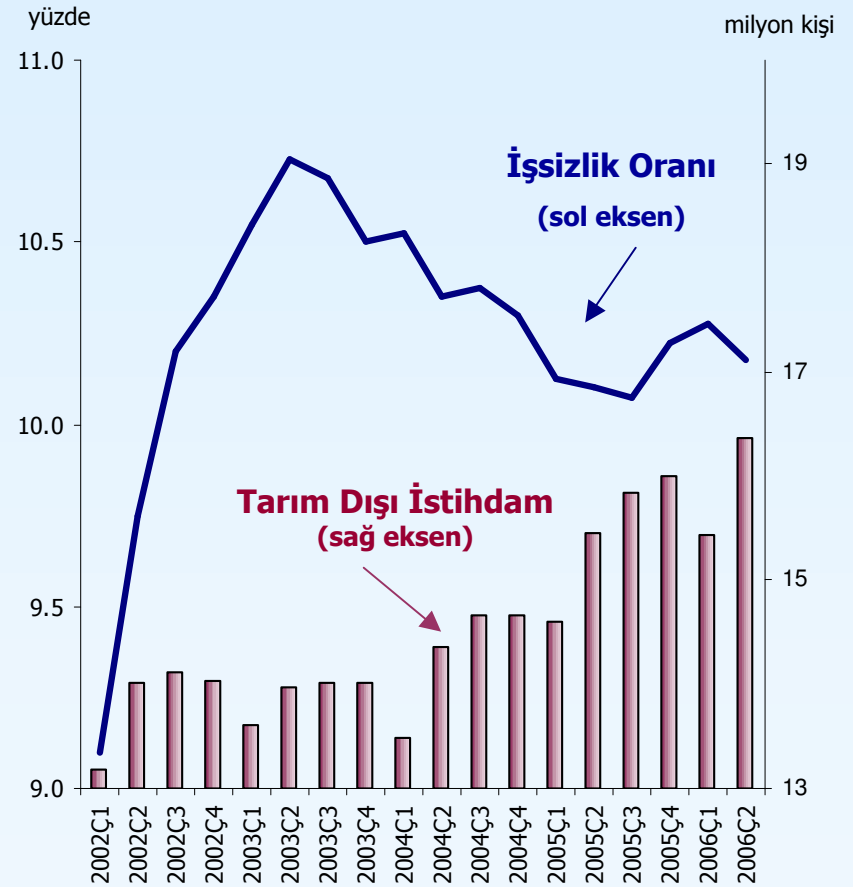
İşsizlik Oranı
(Yıllık Hareketli Ortalama, Yüzde, 2006Ç2 itibarıyla)

İstihdam

- ✓ Tarım dışı sektörlerin istihdam yaratma kapasitesi giderek artmaktadır.
- ✓ 2006 yılı Temmuz ayı itibarıyla tarım dışı sektörlerde son bir yılda 866 bin yeni iş yaratılmıştır.
- ✓ İstihdam artışının en kuvvetli olduğu sektör, hizmetler sektörüdür.
 - Bu sektörde son bir yılda % 6,7'lik bir istihdam artışı yaşanmıştır.
 - Sanayi sektöründe ise bu artış % 2,8'dir.

İşsizlik Oranı (Yıllık Hareketli Ortalama) ve Tarım Dışı Sektörlerin Yarattığı İstihdam (2006 Ç2 itibarıyla)

İstihdam

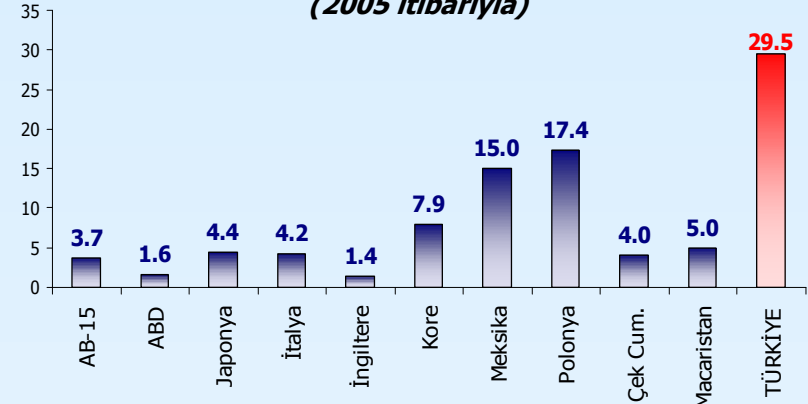
- ✓ Ancak, tarım sektörü başta olmak üzere işgücü piyasasında yapısal sorunlar vardır.
- ✓ Ekonomide yaşanan yapısal değişime bağlı olarak yaklaşık dört yıldır tarım sektöründen diğer sektörlere hızlı bir geçiş yaşanmaktadır.

→ Tarım sektörünün toplam istihdam içindeki payı 2001 yılında % 38 iken, 2006 yılı Temmuz ayında % 29,5'e düşmüştür.

→ AB-15 ortalaması ise 2005 yılı itibarıyla % 3,7 seviyesindedir.

- ✓ Ülkemizdeki yapısal değişim süreci içinde tarım sektöründen diğer sektörlere geçişin devam etmesi beklenmektedir.

Tarımın Toplam İstihdam İçindeki Payı (2005 itibarıyla)

İstihdamın Sektörel Dağılımı (2005 itibarıyla)

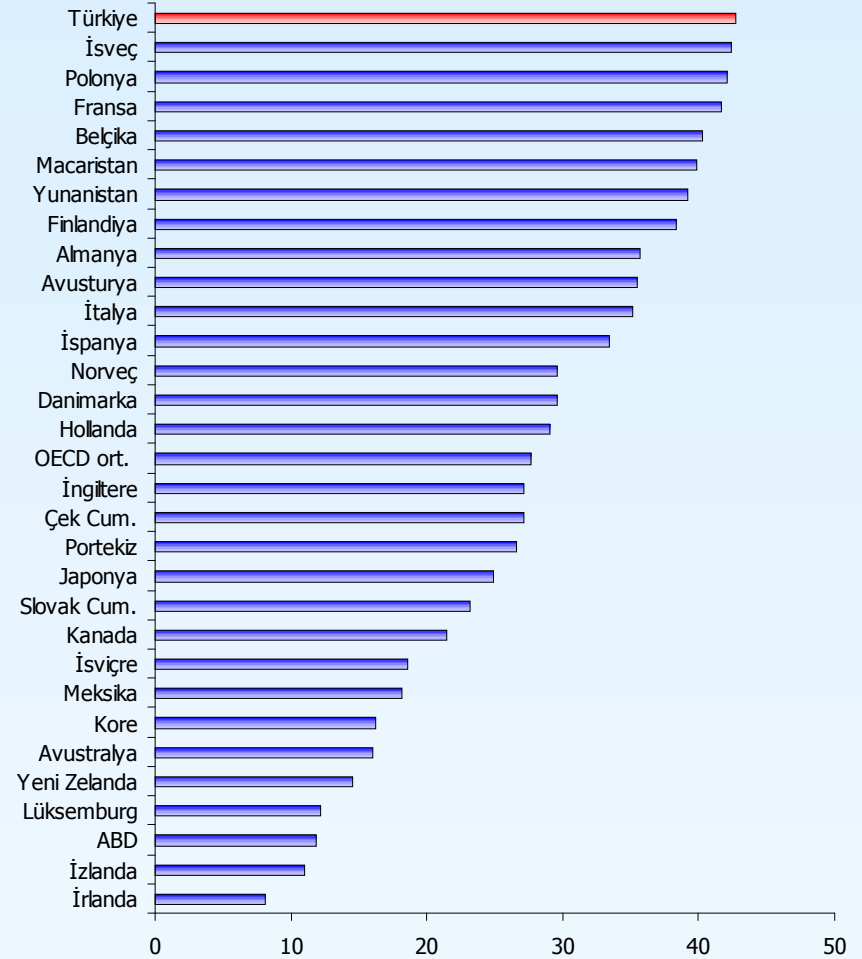
	Tarım	Sanayi	Hizmetler
AB-15	3,7	26,5	69,8
ABD	1,6	19,8	78,6
Japonya	4,4	27,9	67,6
İtalya	4,2	31,1	64,6
İngiltere	1,4	22,1	76,5
Kore	7,9	26,9	65,2
Meksika	15,0	27,3	57,7
Polonya	17,4	29,2	53,4
Çek Cum.	4,0	39,6	56,4
Macaristan	5,0	32,8	62,2
TÜRKİYE*	29,5	24,7	45,8

* Temmuz 2006 itibarıyla

İstihdam

- ✓ Yüksek kayıtdışı ekonominin varlığı istihdam artışlarının kalıcı olmasını engellemekte ve oynaklığını artırmaktadır.
- ✓ Kadın nüfusun işgücüne katılım oranı son derece düşüktür.
- ✓ Mesleki eğitim almış olanların istihdam oranı düşüktür. Yapısal değişime uygun nitelikte işgücü eksikliği vardır.
- ✓ İstihdam vergileri son derece yüksektir.
- ✓ Yüksek nüfus artış hızına bağlı olarak çalışabilir nüfus artmaktadır.

İstihdam Vergileri*
(2005 itibarıyla)

* Hesaplamada kullanılan vergi; işçiden kesilen gelir vergisi, sosyal güvenlik kesintileri ile işverenin ödediği sosyal güvenlik kesintilerini (muafiyet ve indirimler düşüldükten sonra) kapsamakta olup, bu kesintilerin toplamı, işgücünün toplam maliyetine oranlanmıştır.

İstihdam

- ✓ Tüm bu yapısal sorunlar işsizlik sorununun kalıcı bir şekilde çözülebilmesi için orta ve uzun vadeli arz yönlü politikaların uygulanmasını gerekli kılmaktadır.
- ✓ İstihdam yaratacak aktif politikalar izlenmelidir.
 - Reel sektör-mali sektör arasındaki ilişki kuvvetlendirilmeli,
 - Yatırım ortamı iyileştirilmeli,
 - Makroekonomik ortamın istikrarı sağlanmalıdır.
- ✓ Kayıtdışı istihdam kayıt altına alınmalı, bunun için istihdam üzerindeki vergi ve diğer yükler kademeli olarak azaltılmalıdır.
- ✓ Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi'nde çizilen çerçeve, çözüm için bir yol haritası niteliğindedir. Bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi İstihdamın Artırılması

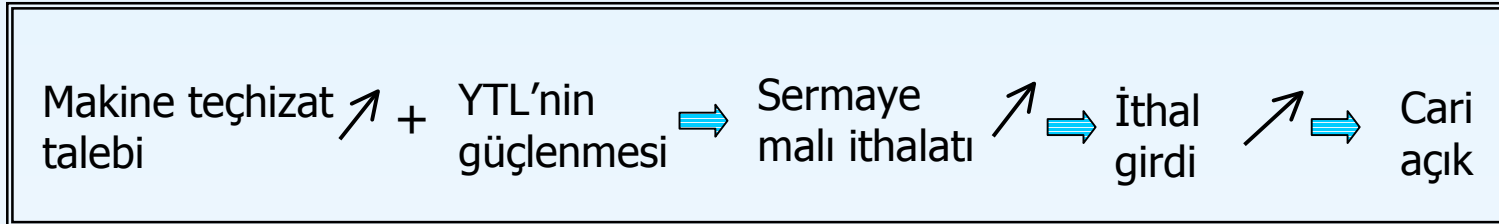
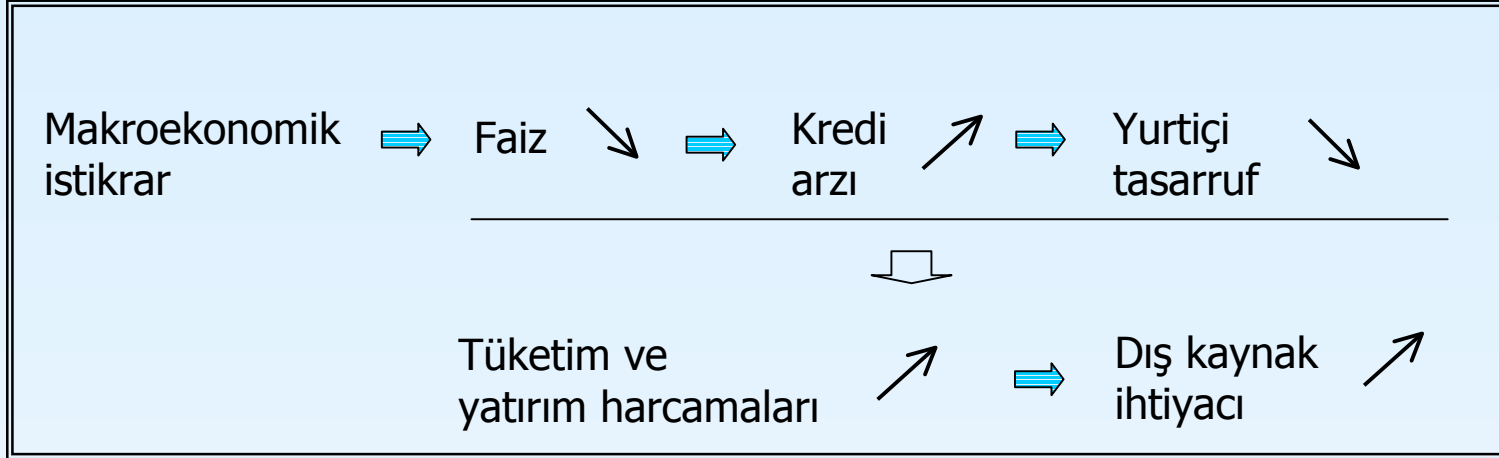
- İşgücü piyasasının geliştirilmesi çerçevesinde;
 - Esneklik ile güvence arasında dengenin sağlandığı,
 - İstihdam üzerindeki yüklerin kademeli bir şekilde azaltıldığı,
 - İşletmelerin ve çalışanların değişime uyum kapasitelerinin artırıldığı,
 - Ücret-verimlilik ilişkisinin güçlendirildiği
 - bir piyasanın geliştirilmesi,
 - Eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması kapsamında;
 - Eğitim ile işgücü piyasası arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi,
 - İşsizlerin ve işgücü piyasasında dezavantajlı kesimlerin ve tarım sektöründen açığa çıkacak işgücünün nitelikleri ve işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda aktif işgücü politikalarının geliştirilmesi,
 - İş bulma hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi
- öngörülmektedir.

Cari Açık

Cari Açık

Türkiye ekonomisi yapısal olarak cari açık veren bir ekonomidir.

Bu, cari açığın devresellikten ziyade yapısal bir nitelik kazandığını göstermektedir.

Cari Açık

✓ Son beş yılda da makroekonomik istikrara bağlı olarak yüksek ve kesintisiz bir büyüme süreci yaşanmış ve cari açığa bir artış söz konusu olmuştur.

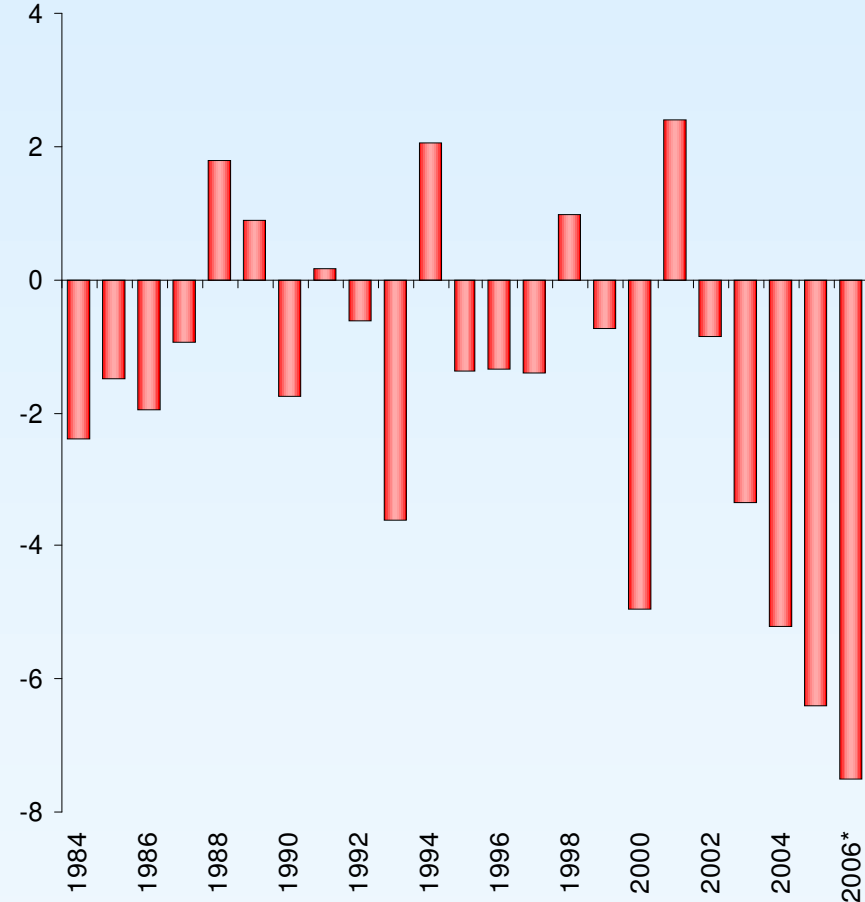
✓ 2006 yılının ikinci çeyreği itibarıyla cari açığın milli gelire oranı % 7,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

→ Ağustos ayı itibarıyla cari açık yıllık bazda 30,1 milyar ABD doları olmuştur.

→ İthalatın yapısına baktığımızda; Eylül ayı itibarıyla yıllık ithalatın

- % 71'i ara malı
- % 16,5'i sermaye malı
- % 12,1'i tüketim malından oluşmaktadır.

**Cari Açığın GSMH'ye Oranı
(Yüzde)**

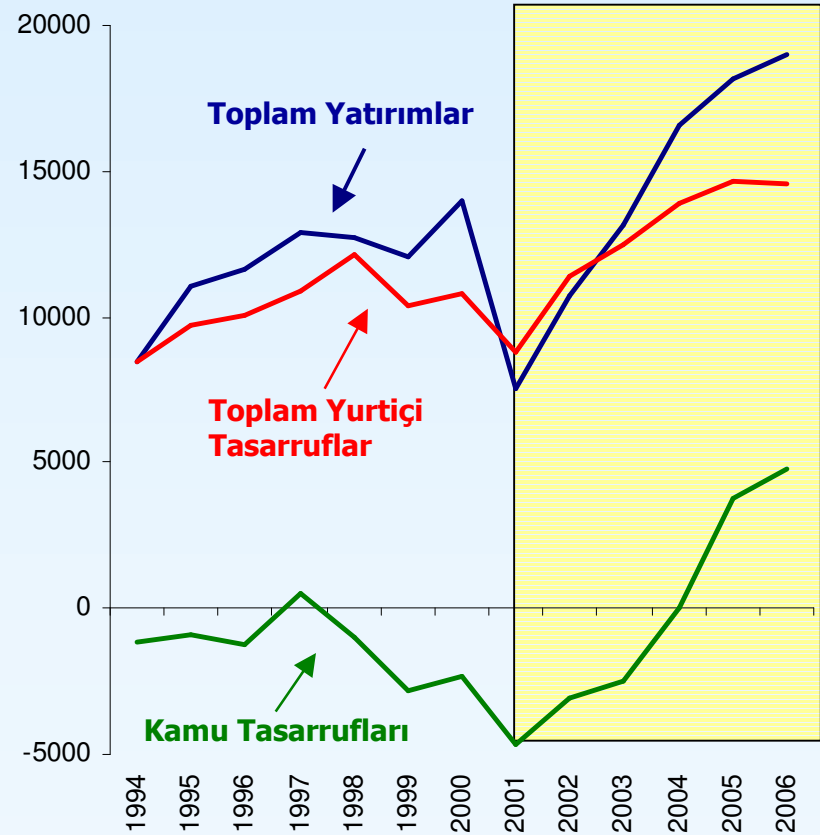

* 2006 2. çeyrek itibarıyla

Cari Açık

- ✓ Bu yapı büyüme oranlarından fedakarlık yapmadan kısa dönemde cari açığın küçülmesini engellemektedir; ki mevcut koşullarda büyüme oranlarında çok hızlı bir küçülme arzu edilen bir durum değildir.
- ✓ Cari açığın makroekonomik dengeler için ne oranda bir risk teşkil ettiğinin saptanmasında açığın nedenleri ve finansman biçimi oldukça önemlidir.
- ✓ Bugün yüksek cari açığın altında yatan nedenler geçmiştekinden farklıdır.
 - Cari açık, yatırımların tasarruflardan daha hızlı artması sonucunda oluşmaktadır.
 - Sıkı para ve maliye politikası uygulanmaktadır ve kamu tasarrufları geçmiş dönemlerin hiçbirinde olmadığı ölçüde artmaktadır.

**Toplam Yatırımlar ve
Toplam Yurtiçi Tasarruflar***
(Reel Değerler, 1998 Fiyatlarıyla, Milyon YTL)

* 2006 yılı verileri gerçekleşme tahminidir.

Cari Açık

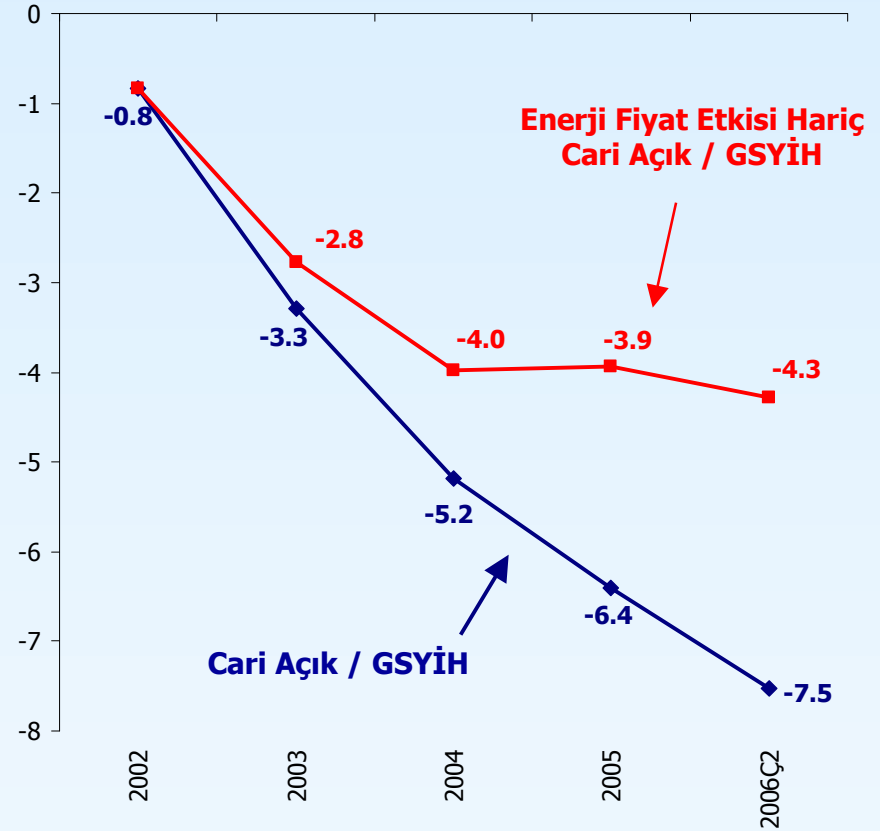
✓ Enerji fiyatlarında, özellikle ham petrol fiyatlarında son dört yılda ortaya çıkan aşırı yükselişler cari açıktaki artış üzerinde etkili olmuştur.

✓ 2006 yılı ikinci çeyreği itibarıyla;

→ Petrol fiyatları 2002 yılı fiyatları ile sabit tutulduğunda cari açıkta 1,6 puanlık bir düşüş söz konusudur.

→ Enerji fiyatları 2002 yılı fiyatları ile sabit tutulduğunda ise cari açıkta 3,2 puanlık bir düşüş söz konusudur.

Cari Açığın GSYİH'ya Oranı*
(Yüzde)

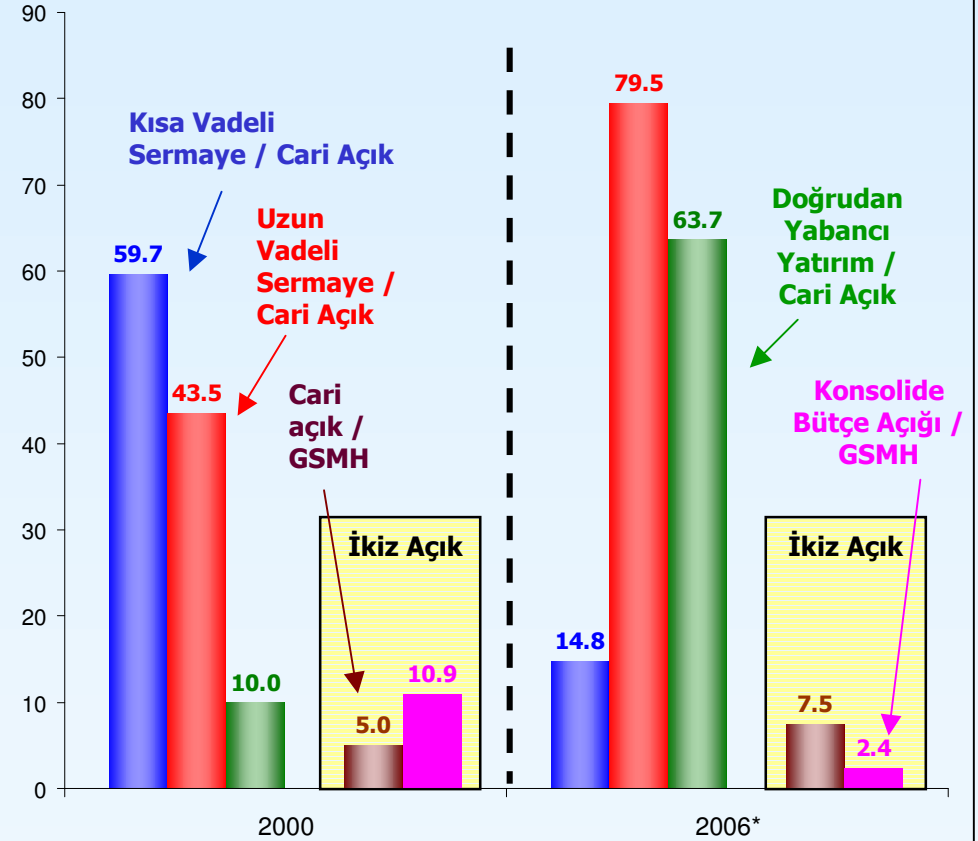
* Enerji Alt Kalemleri: Madencilik ve taşocaklığı sektörü altında, maden kömürü ve linyit, ham petrol, doğal gaz ile imalat sanayii altında yer alan kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar

2003-2006 döneminde enerji fiyat artışlarının cari işlemler üzerine etkisi, 2002 yılı fiyatları sabit tutularak hesaplanmıştır.

Cari Açık

- ✓ Cari açığın sürdürülmesinde ve risk olarak algılanmamasında finansman kalitesi de önemlidir.
- ✓ Yapısal değişim sürecinde ve ekonomik koşullarda sağlanan ilerlemeler cari açığın finansman kalitesini iyileştirmiştir.
- ✓ 2006 yılı Ağustos ayı itibarıyla uzun vadeli sermaye girişi, yıllık 23,9 milyar ABD dolarlık seviyesi ile sermaye girişinin en önemli kaynağı haline gelmiştir.
 - Uzun vadeli sermaye tek başına cari açığın % 79,5'ini karşılamaktadır.
 - Kısa vadeli sermayenin payı 2000 yılına göre önemli ölçüde azalmıştır.
 - Doğrudan yabancı yatırım yıllık 19,2 milyar ABD doları ile rekor düzeydedir.

Cari Açığın Finansmanı ve İkiz Açık Oranları (Yüzde)

Cari Açık

✓ Doğrudan yabancı yatırım girişinde Türkiye

dünyada üst sıralarda yer almaktadır.

→ Mevcut programın kararlı bir biçimde uygulanması ve AB perspektifi çerçevesinde bu girişlerin devamı beklenmektedir.

✓ Uzun vadeli sermayede yaşanan artışlar,

sıcak paranın cari açığın finansmanındaki payını da azaltmaktadır.

✓ Sermaye ve ara malı ithalatını karşılamaya

ve üretime yönelik bankacılık dışı özel

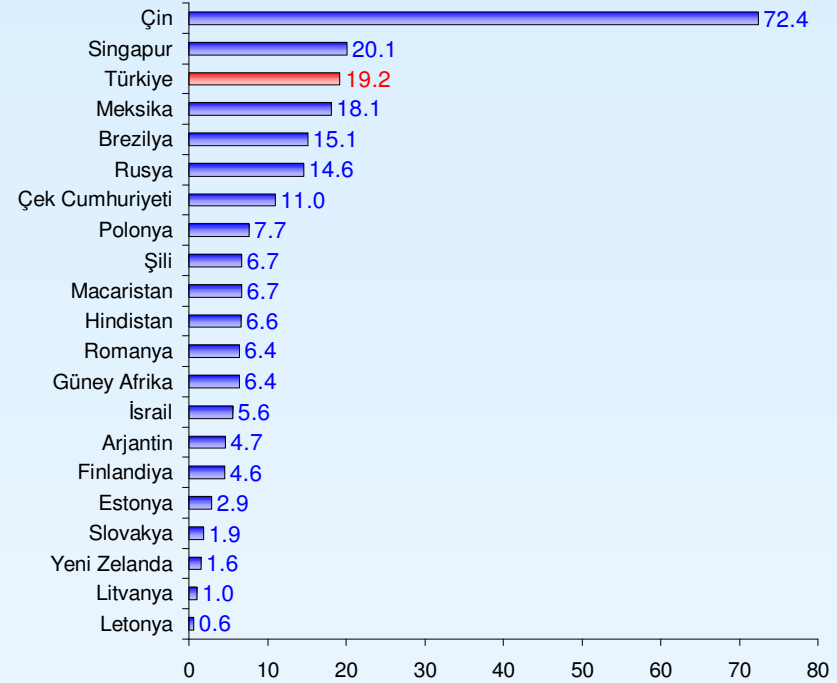
sektörün kredi kullanımı 2006 yılı Ağustos ayı

itibarıyla 21,1 milyar ABD doları olarak

gerçekleşmiştir.

→ Bu tutarın ise sadece % 14'ü kısa vadeli.

Doğrudan Yabancı Yatırım* (2005, Milyar ABD doları)

* Türkiye için 2006 Ağustos itibarıyla gerçekleşme alınmıştır.

Sıcak Paranın Cari Açığa Oranı* (Net Hata Noksan Dahil, Yıllık Kümülatif, Yüzde)

Yıl	2002	2003	2004	2005	2006 Ağu.
Oran (%)	89,7	127,7	95,5	79,3	14,6

* Sıcak para; DİBS, hisse senedi, mevduat, bankacılık sektörü yurtdışına kısa vadeli kredi, bankacılık sektörü ve özel sektör kısa vadeli dış borç ile net hata noksan kalemlerinden oluşmaktadır.

Cari Açık

- ✓ Dalgalı kur rejimi ve güçlü finans sistemi, cari açığın olumsuz etkilerini azaltan unsurlardır.
- ✓ Bugün, Ülkemizde dünya ile artan finansal entegrasyon ve makroekonomik temellerdeki sağlamlaşma daha yüksek cari açıkların sürdürülebilmesine imkan tanımaktadır.
- ✓ Ancak, cari açık Türkiye ekonomisinin her zaman hassas noktası olmuştur.
 - Orta ve uzun vadeli yapısal önlemler ile kontrol edilmelidir.
 - Her zaman bir risk unsurudur. Her risk gibi yönetilmesi gerekir. Özellikle özel sektörün, artan borçlanması ile birlikte risk yönetim ilkelerine azami dikkati göstermesi şarttır.
 - Ekonomiden sorumlu birimler bu konu üzerinde dikkatli bir biçimde çalışmaktadırlar.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
BAKANLAR KURULU / PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU SUNUMU

Ekim - Kasım 2006